

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije

November 1979 **11**

Lovec

glasilo Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo
letnik LXII., št. 11

november—listopad 1979

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije.

Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani.

Glavni urednik: Tone Svetina

Odgovorni urednik in urednik: France Cvenkel

LOVEC izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide

v začetku leta, v januarju.

Po mnenju Republiškega sekretariata
za prosveto in kulturo SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Ta številka je izšla v 20 300 izvodih.

Letni prispevek zveze lovskih družin
Lovski zvezi Slovenije, v katerem
je vračunana tudi naročnina (177,37 din)
za glasilo Lovec, je po članu 300 din.

Za druge člane je letna naročnina

250 din, za inozemstvo 400 din,

Posamezna številka 20 din.

Naročnino je treba plačati vnaprej

na žiro račun Lovske zveze Slovenije.

Vse gradivo za objavo

pošiljajte Uredništvu glasila Lovec,

Župančičeva 9 — p. p. 505,

61001 Ljubljana. Telefon (061) 21 245

in 21 819. Nenaročenih rokopisov

in slik ne vračamo.

Cene malim oglasom:

do 15 besed 60 din, od 15 do 25 besed

80 din, od 25 do 30 besed 180 din.

Za vsako nadaljnjo besedo 8 din.

Za člane lovskih organizacij
v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba

plačati vnaprej na žiro račun

Lovske zveze Slovenije:

50101-678-47158.

IZ VSEBINE:

BARVNA SLIKA
NA NASLOVNI STRANI:

Na brakadi v odmoru

Foto Robert Mernik

SLIKE NA DRUGI STRANI OVITKA:

1. Prekmurski rogisti so naznanili
začetek osrednje proslave
30. obletnice gojitvenih lovišč
2. Ivan Traven st., lovec lovišča
Kozorog, prejema zlato plaketo
3. Milan Kemperl,
direktor lovišča Kozorog,
prejema odlikovanje, red
za lovske zasluge I. stop.
4. Franc Štros, lovec lovišča
Triglav, prejema odlikovanje,
red za lovske zasluge III. stop.
5. Alojz Kovačič, lovec snežniškega
lovišča, prejema zlato plaketo
6. Rado Cajnko, bivši direktor
pohorskega lovišča, prejema
zlato plaketo

Vse foto Franc Rozman

Ivan Maček-Matija	326	Ob tridesetletnici ustanovitve gojitvenih lovišč s posebnim namenom
Blaž Krže	328	Osrednja proslava 30. obletnice ustanovitve gojitvenih lovišč Slovenije
Lado Švigelj	330	Pomen in vloga gojitvenih lovišč SR Slovenije
Anton Slavinec	333	Lov na divje prašiče in gospodarjenje z njimi
K. Ondersheka — B. Krže	336	Raziskave o medsebojnih vplivih staležev jelenjadi in okolja s poudarkom na vzroke škod
Peter Vovk	340	Javor je slekel svoj plašč
Iz jugoslovanskih republik in pokrajin:	341	Lovstvo in divjad Črne gore — Vidak Gilič
Lovski oprtnik:	343	Naselitev risov na Kočevskem — ocena — J. Čop
Jubilanti:	347	
Lovska organizacija:	348	Ohranimo kozoroge na Begunjščici!
	352	Značke lovskih organizacij XVII.
V spomin:	351	
Lovska kinologija:	352	Jamarji na mednarodni tekmi na Madžarskem — F. Svetec
Šaljive:	354	

V tem mesecu zakon dovoljuje lov na vso nezaščiteni divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) in na tu navedeno ter prikazano divjad. Če je seveda odstrel planiran in lovska organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni povsem zabranila.

navadni jelen-samec
in
jelen damjek-samec

košuta navadnega jelena in tele
ter
damječja košuta in tele

divji prašič

divja mačka

srna in mladič

muflon oven
in
muflonka ter jagnje

gams kozel

gamsja koza
in mladič

zlatica, belica
dihur, jazbec

polh
do 15. novembra

njivska gos

mlakarica, črna lisca,
regelj, krehelj

fazan

poljska jerebica

medved

volk

poljski zajec

gozdni jereb —
petelin

golob grivar,
grlice

veliki kljunač
in kozica

kragulj
in skobec

11. XI. vzhod ob 6.56 in zahod ob 16.35
26. XI. vzhod ob 7.16 in zahod ob 16.21

☺ = 4. XI.,

☾ = 11. XI.,

☀ = 19. XI.,

☾ = 26. XI.

Ivan Maček-Matija sprejema veliko plaketo Skupnosti OZD za varstvo, gojitev divjadi, lovstvo in ribištvo Slovenije, ki mu jo izročata predsednik te skupnosti Aleksander Gergar in njen sekretar Janez Nečemar

Foto F. Rozman

Ob tridesetletnici ustanovitve gojitvenih lovišč s posebnim namenom

Ivan Maček-Matija

To je uvodni članek o almanahu, ki ga je ob 30. obletnici gojitvenih lovišč izdala in založila v 2500 izvodih Skupnost OZD za varstvo, gojitev divjadi, lovstvo in ribištvo Slovenije.

Uredništvo

Leta 1945 so narodi Jugoslavije izbojevali dokončno zmago nad okupatorjem. Istočasno pa so delovne množice dejansko tudi obračunale z osovraženim in zatiralskim režimom stare Jugoslavije. Tako so delovni ljudje stopili na pot graditve nove socialistične Jugoslavije. V takšni situaciji pa je bilo potrebno celotno politično in gospodarsko življenje, skratka celoten sistem, zasnovati na novih družbenih temeljih

in postaviti nove medsebojne družbene in zasebne odnose. Zamenjati je bilo potrebno vse pravne regulative z novo socialistično vsebino.

Med temi nalogami, ki jih je morala družba čimprej rešiti in tedanje razmere prilagoditi družbenim odnosom, ki so zavladali po zmagi revolucije, je bilo potrebno urediti tudi pravni status lovstva in ribištva.

Prvi predpis o lovu je izšel že med narodnoosvobodilno borbo. Okrožnica upravnega odseka pri SNOS, od 22. avgusta 1944, priporoča okrožnim odborom OF, naj se lovi v omejenem obsegu — le toliko, kolikor zahteva prehrana vojske in zaščita poljedelstva.

Po osvoboditvi so se pojavljale težnje, da se lahko lovi neorganizirano,

nekontrolirano, kjerkoli in kolikor kdo želi. Zato smo takoj začeli organizirati lovske družine v okviru okrajev, ki so konkretno urejevali vsa lovska vprašanja na svojih območjih. Odlok SNOS z dne 5. septembra 1945 o začasnem izvrševanju lova predpisuje lovno dovolilnico in odstrelni načrt. 12. septembra 1945 je bila v okviru republike ustanovljena Zveza lovskih društev kot regulator lovstva na Slovenskem. 24. julija 1946 je bil objavljen v Uradnem listu začasni zakon o lovu. Z njim je bila uveljavljena pravica do lova enakovredno za vse državljane Jugoslavije. Na podoben način se je organiziralo tudi ribištvo.

Ta prvi korak je preprečil anarhijo na področju lovstva in ribištva, niso pa

bili rešeni s tem vsi problemi. Ne-rešeno je ostalo vprašanje velikih lovnih kompleksov in voda, ki so obstajali že v stari Jugoslaviji kot last takratnih mogotcev. Pojavljale so se težnje in želje, da se ta velika lovišča razkosajo na majhna in dodelijo lovskim družinam ali gozdarskim organizacijam. Nekateri gozdarski strokovnjaki so smatrali, da je v socializmu gozd last gozdarskih organizacij in da tako tudi lov spada v njihovo gospodarjenje in upravljanje.

Takih in podobnih stališč nismo mogli sprejeti, ker bi se ohranili stari odnosi v lovu (firšti), kjer so lastniki velikih zemljiških (gozdnih, poljskih) površin imeli pravico do lastnega lova.

Tako smo ta že obstoječa velika lovišča in določene vode ohranili v tedanji obliki, sprva kot državna rezervatna lovišča (odlok ministrstva za gozdarstvo z dne 12. oktobra 1945) in kasneje (sklep vlade leta 1948) kot gojitvena lovišča, lovska in ribiška. Namenili smo jim predvsem dvojno nalogo. Prvič — ta lovišča naj bi imela velik vzgojno-gojitveni značaj. To se je pokazalo kot zelo koristno za gojitev in razširitev divjadi za vse lovske družine in na splošno za vse lovstvo na Slovenskem. Divjad, ki je bila v teh

ribolov prevečkrat smatrala kot izključni privilegij posameznikov za razvedrilo ali rekreacijo. Danes pa pojmuje pod lovstvom in ribišt-
vom predvsem varovanje divjadi in rib oz. gojitev in ohranjanje živalstva kot posebnega dela dediščine narave, ki mu preti iztrebljenje. To pa pomeni porušenje ravnotežja v naravi in posledice tudi za človeka. Zato mora družba na ta problem gledati samo in predvsem s takšne
plati ter bi morala vsaj določena

področja — sedanja gojitvena lovišča — proglasiti za posebna varstvena področja ter najti za vzdrževanje tega naravnega bogastva in naravnih vrednot potrebna finančna sredstva. To smo dolžni sedanjim in kasnejšim generacijam. S takšno rešitvijo vzdrževanja gojitvenih

lovišč in gojitvenih voda bo odstranjen tudi očitok, da naša naravna bogastva prodajamo tujcem; na ta način bo omogočeno vedno širšemu krogu jugoslovanskih lovcev vstopati v gojitvena lovišča, na ogled, s fotoaparatom ali pa tudi s puško.

Lovišča so sestavni del prirode in če v gozdovih ni divjadi, je gozd prazen, dolgočasen in mrtev. Zato se moramo lovci dobro zavedati, da lovstvo ni samo ubijanje živali, ampak predvsem njih gojitev in ohranjanje naravnih razmerij. Prav tako niso lovci in ribiči le čuvaji divjadi in rib, ampak tudi drugih naravnih skupnih vrednot; skrbijo za varstvo gozdov in voda pred raznimi škodljivimi pojavi, kakor tudi pred ljudmi, ki delajo škodo in onesnažujejo gozdove, reke, jezera in potoke. Predvsem pa so budni čuvarji naravnih parkov, gozdov in voda, ki so pod posebnim nadzorom in določeni za posebne namene. Lovski in ribiški čuvaji morajo voditi nadzor nad vsemi, ki hodijo po gozdovih, ob vodah in v naravi sploh, in tako prevzemati tudi delo, ki ga sicer opravljajo tudi organi javne varnosti. Na ta način se vsakodnevno aktivno vključujejo v družbeno samozaščito in bodo zaradi svojega neprecenljivega poznavanja terena jutri nepogrešljivi, v situaciji morebitnega so-

loviščih in je ni bilo drugod, se je tako širila in razmnoževala na vsa področja slovenskih lovišč. Slovenski lovci v lovskih družinah niso vedno znali ceniti ta prispevek, ki je v celoti zelo pomembno vplival na razširitev divjadi v nekatera docela prazna lovišča.

Drugič — ta lovišča bi služila za tuje goste, ker je bilo v našem interesu, da prihaja čim več političnih in drugih ljudi k nam; še posebno koristno se je to pokazalo leta 1948, v času kominforma, ki nas je hotel izolirati od ostalega sveta.

Vedno pa naša družba ni znala rešiti vprašanja financiranja gojitvenih lovišč in voda, ker sta se lov in

SKUPNOST OZD ZA VARSTVO, GOJITEV DIVJADI, LOVSTVO IN RIBIŠTVO SLOVENIJE, LJUBLJANA

Njeni člani so:

Zavod za gojitev divjadi Fazan, Beltinci

Zavod za gojitev divjadi Triglav — Triglavski narodni park, Bled

Zavod za gojitev divjadi Kozorog, Kamnik

Združeno kmetijsko-gozdarsko podjetje

TOZD Gojitveno lovišče Medved, Kočevje

GG Maribor, TOZD Gozdarstvo Oplotnica

Gojitveno lovišče Pohorje, Oplotnica

Kompas Ljubljana

Gojitveno lovišče Petrovci, Petrovci

GG Postojna

TOZD Gojitveno lovišče Snežnik, Stari trg pri Ložu

Soško gozdno gospodarstvo

Gojitveno lovišče Prodi — Razor, Tolmin

Zavod za ribištvo, Ljubljana

vražnega napada v okviru vsesplošnega ljudskega odpora. Zato morajo biti ne samo ljubitelji narave, temveč tudi predani zavestni delavci, samoupravljalci gojitvenih lovišč Slovenije.

Želim, da v bodoče organizacije združenega dela s področja lovstva in ribištva, ki so bile ustanovljene s posebnim namenom, lovske in ribiške družine in zveze lovskih in ribiških društev bolj sodelujejo pri reševanju vseh skupnih vprašanj s tega področja. Uspešno medsebojno sodelovanje bo prinašalo koristi tako enim kakor drugim organizacijam, predvsem pa bo v korist razvoju celotnega lovstva in ribištva v Sloveniji.

Osrednja proslava 30. obletnice ustanovitve gojitvenih lovišč Slovenije

B. Krže

V letošnjem letu slovensko lovstvo praznuje tudi 30-letnico ustanovitve in dela gojitvenih lovišč Slovenije. Deloma je o tem že v Lovcu, št. 10/79, v poročilu o odkritju spomin-ske plošče Edvardu Kardelju, ki je bilo 26. avgusta na Velem polju. Gojitvena lovišča so bila sicer ustanovljena leta 1948, vendar je bilo praznovanje 30. obletnice iz lanskega leta preloženo na letos. Osrednja proslava jubileja gojitveni lovišč je bila 7. septembra v Domu Joža Ažmana v Bohinjski Bistrici.

Gojitvena lovišča Slovenije, ki so skladno z družbenoekonomskim razvojem zvečine prešla v organizacijo

združenega dela s področja lovstva, v celoti zajemajo nekaj nad 11 % skupnih lovni površin Slovenije. Šele sedaj lahko ocenimo vrednost pobude o posebnem namenu in smotrih teh lovišč, ustanovljenih že v prvem povojnem obdobju družbene in ekonomske obnove domovine, v kateri je bila močno prizadeta tudi divjad.

Na tridesetletne uspehe teh lovišč smo upravičeno ponosni, saj na njihovem delovanju v dobri meri temeljijo uspehi in pogoji dela vse lovske organizacije. Večina vrst divjadi, zlasti velike, se je po zaslugi teh lovišč prostorsko in številčno razširila tudi v lovišča lovskih dru-

žin, uspešno je bila naseljena divjad nekaterih iztrebljenih avtohtonih, a tudi novih vrst.

Osrednje slovesnosti so se udeležili tudi nekateri vidni družbenopolitični predstavniki: Marijan Breclj, Stane Dolanc, Andrej Marinc, Branko Jerkič, Marjan Orožen in Ivan Maček-Matija, ki je bil častni predsednik odbora za proslavo. Navzoči so bili tudi predstavniki večine zvez lovskih družin, skupščine in izvršnega odbora Lovske zveze Slovenije, lovskih organizacij drugih republik ter predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine Radovljica.

Na osrednji proslavi v Bohinjski Bistrici. V prvi vrsti: Lojze Briški, general Branko Jerkič, Tine Remškar, dr. Marijan Breclj, Stane Dolanc, Ivan Maček-Matija, ing. Andrej Marinc, dr. Jože Benigar, Vlasta Vidic, Rado Pehaček, ing. Marko Bulc

Lovska zveza Slovenije jih je odlikovala

Ob 30. obletnici ustanovitve gojitvenih lovišč Slovenije je Lovska zveza Slovenije odlikovala za posebne zasluge številne lovce teh lovišč. Podelila je tudi troje najvišjih priznanj — Zlatorogovo plaketo. Odlikovanja in priznanja je dobitnikom izročil Lojze Briški, predsednik skupščine LZS, 7. 9. 1979, na proslavi v Bohinjski Bistrici.

Dobitniki Zlatorogove plakete:

Skupnost OZD za varstvo, gojitev divjadi, lovstvo in ribištvo Slovenije;

Lado Švigelj, Janko Manfreda.

Odlikovani so bili:

— z redom za lovske zasluge I. stopnje (zlatim):

Milan Kemperl, ZGD »Kozorog«; Rado Cajnko, GL Pohorje;

— z redom za lovske zasluge III. stopnje (bronastim):

Ivan Šporar Ivan Grajš, oba GL »Medved« Kočevje;

Anton Zadnikar, Janko Zorc, Jože Komac, Anton Kuhar, Franc Štros, Alojz Ravnik, Anton Kravanja, vsi ZGD »Triglav« Bled;

Arpad Koveš, Aleksander Gergar, oba »Fazan« Beltinci;

Franc Gorza, iz GL »Kompas« Petrovci;

Vinko Mlakar, Jože Klavara, Rudi Kravanja, Zdravko Bizjak, Ivan Špeh, vsi GL »Jelen« Snežnik;

Ivan Božič, iz GL Prodi;

Ivan Nečemar, iz Skupnosti OZD;

— z znakom za lovske zasluge:

Peter Jugovic, Ivan Zamljen, Franc Polajnar, Ivan Jenko, Tine Mulej, Danijel Kokalj, vsi ZGD »Kozorog« Kamnik;

Franc Mlakar, Štefan Starc, Ivan Bolčina, vsi GL »Jelen« Snežnik; Feliks Črešnar, Stanko Kapun, oba GL Pohorje;

Rudi Črnič, Stanko Sadar, Ignac Horvat, Stanko Prelog, vsi »Fazan« Beltinci;

Janko Rabič, Anton Štular, Franc Lipovec, Florjan Tišler, vsi ZGD »Triglav« Bled;

Adolf Krašovec, Jože Špehar, Anton Poje, Vlado Troha, Alojz Klarič, vsi GL »Medved« Kočevje;

Štefan Bedič, Elemer Kranjec, Štefan Pondelek, Štefan Karba, vsi GL »Kompas« Petrovci.

Lojze Briški, predsednik skupščine LZS, prevzema veliko plaketo, ki jo je Skupnost OZD podelila Lovski zvezi Slovenije
Foto F. Rozman

Med udeleženci proslave je bila tudi velika večina poklicnih lovskih čuvajev, izmed katerih mnogi čuvajsko službo opravljajo že vseskozi od ustanovitve lovišč do danes. Prišli so iz oddaljenih in odmaknjenih lovskih koč na Kočevskem in Notranjskem, iz pohorskih gozdov, z naših planin in nižin, iz Trente in Prekmurja. Kljub temu, da so se sedanji delovni pogoji izboljšali, pa sta lju-

bezen do narave in divjadi najpomembnejši motiv, da opravljajo ta poklic, ki ne pozna prostega časa. Več izmed njih je na proslavi prejelo skromno odlikovanje, nekateri prvo v življenju. Zlatorogova plaketa, ki je bila na tej proslavi izročena Skupnosti OZD za varstvo, gojitev divjadi, lovstvo in ribištvo, združenju, v katerem so prek svojih delovnih organizacij povezani poklicni

Rado Pehaček, predsednik izvršnega odbora LZS, je dobil v znak priznanja zlato plaketo Skupnosti OZD
Foto F. Rozman

delavci v lovstvu, pomeni hkrati priznanje organizaciji in posameznikom.

Na proslavi je bil slavnostni govornik Lado Švigelj, v kulturnem programu pa so sodelovali rogisti Zveze lovskih družin Prekmurje, koroški oktet in dramski igralec Jože Zupan.

V sklopu osrednje proslave je bilo naslednji dan ob Bohinjskem jezeru, v soboto 8. septembra, še strelsko tekmovanje poklicnih lovcev. Na

tekmovanju, o katerem je posebno poročilo v tej številki na 349. strani, je nastopilo 50 strelcev.

Praznovanje jubileja gojitvenih lovišč ni zgolj obračun o minulem delu, pač pa tudi pogled v prihodnost. Z nadaljnjim podružbljanjem lovstva se je treba prizadevati, da bi kolektivi teh lovišč še tesneje sodelovali z lovskimi družinami, področnimi lovskimi zvezami in Lovsko zvezo Slovenije, saj so naloge in cilji celotnega slovenskega lovstva enaki.

Pomen in vloga gojitvenih lovišč SR Slovenije

Na proslavi 30. obletnice ustanovitve gojitvenih lovišč Slovenije v Bohinju, 7. septembra 1979, je bil glavni govornik Lado Švigelj, direktor tozda-gojitveno lovišče Medved v Kočevju. Objavljamo najpomembnejše dele njegovega govora:

Gojitvena lovišča Slovenije — lovišča posebnega pomena — je ustanovilo Predsedstvo vlade LR Slovenije in jih izročilo v gospodarjenje Upravi gojitvenih lovišč LR Slovenije. Z ustanovitveno odločbo so bila opredeljena prostorsko in programsko — z določenimi osnovnimi cilji.

Posebno sedaj, ob vedno hitrejšem zmanjševanju naravnega prostora, lahko presojamo pomembnost odločitve o ustanovitvi gojitvenih lovišč. V času po revoluciji, ko smo imeli kupe problemov že za sam obstoj in organiziranje gospodarstva, je bilo izločenih nekaj najbolj redko naseljenih in pokrajinsko najbolj zanimivih pokrajin, ki so dobile že tedaj status posebnega družbenega pomena. Ustanovitvena odločba je zaščitila predvsem za ta področja najznačilnejšo divjad, z namenom, da se ohrani in razširi po celotnem slovenskem prostoru.

Cilji, postavljeni pred tridesetimi leti, so še sedaj sodobni, prav nič zastareli. Katere so bile tedaj postavljene naloge — navajam iz odločbe:

— vzorna gojitev divjadi avtohtonih vrst;

— ohranitev divjadi zredčenih avtohtonih vrst, kakor so medved, divja mačka, planinski orel, krokar in druge;

— ponovna naselitev divjadi iztrebljenih avtohtonih vrst;

— sodelovanje z znanstvenimi in strokovnimi institucijami, s ciljem strokovne gojitve divjadi in uveljavljanja najnovejših izsledkov in spoznanj v lovstvu;

— zadostitev potreb protokola po reprezentančnih lovih.

Menim, da smo lovci gojitvenih lovišč sprejeto poslanstvo dobro opravili in upravičili obstoj teh lovišč. Prvotna (avtohtona) divjad se je razmnožila in se iz središč gojitve razširila tudi v sosedna, družinska lovišča. To velja predvsem za medvede, prašiče, jelenjad in gamse.

Jelenjad se je razmnožila celo tako zelo, da so se pojavila vprašanja o zmanjšanju njene številčnosti. Zaradi napak pri gospodarjenju z gozdom in divjadjo in zaradi premajhne povezave

med gozdarji in lovci ter neusklajenega obravnavanja so ponekod v gozdovih nastale večje škode in prišlo je do trenj med gozdarstvom in lovstvom.

Iz gojitvenih lovišč se je divjad širila ne le po naravni poti razseljevanja, ampak tudi umetno — z odlovi žive divjadi. Tako živijo danes potomci triglavskih in karavanških gamsov na Snežniku, Nanosu, Goteniškem Snežniku, Velebitu, nad Djerdapsko klisuro in v bosanskih gorah. Potomci naše jelenjadi in srnjadi pa bogatijo nacionalne parke v Italiji in Švici, v zameno za kozoroge in svizce.

S pomočjo poklicnih lovcev gojitvenih lovišč v Prekmurju si je tudi mala divjad dokaj hitro opomogla in se razmnožila — saj je bilo tja do leta 1959 odlovljene prek 20 000 male divjadi, ki je bila naseljena v druga, opustošena lovišča širom po Sloveniji in Jugoslaviji, pa tudi izven naših meja.

Zelo pomembne uspehe smo dosegli pri naseljevanju izumrle ali že do kraja razredčene divjadi. V prvi vrsti je omeniti kozoroga, ki je sedaj v Sloveniji že dokaj dobro zastopan, tako po številu kakor po ozemeljski razširjenosti.

Kolikor ne bodo posledice gamsjih garij prehude, imamo vse pogoje, da bo kozorog postal v naših visokogorskih loviščih v enem ali dveh desetletjih množična divjad, podobno kakor je gams. Vprašanje garjavosti je zelo resno. Ne vemo še, kakšen bo obseg in kolike bodo posledice te epidemije, gotovo pa bo potrebno vključiti celotno družbo v napore za preprečitev širjenja okužbe in za obnovo zdesetkane divjadi.

Zelo uspela je naselitev svizca v Alpah, katerega stalež cenimo že na 550.

Ne smemo pozabiti tudi mesojedih živalskih vrst. Uspešno smo naselili risa, pred iztrebljenjem pa obvarovali volka, divjo mačko, planinskega orla in nekatere druge ujede. Te živalske vrste imajo vsaka svoje mesto v živalskem svetu kot činitelji ravnovesja v naravi.

Bolj ali manj ustrezno smo naselili tudi nekaj divjadi novih, neavtohtonih vrst, predvsem muflona in damjeka.

Zlasti mufloni so se iz gojitvenih lovišč razširili v več družinskih lovišč.

Omeniti moramo tudi intenzivno umetno zrejo divjadi pri nas, predvsem male: fazanov, jerebic in mlakaric, letno več kakor 200 000. To je dandanes pravzaprav edini način, da to divjad ohranimo, da tudi še v bodoče lahko ostane lovna divjad, s tem da jo spuščamo v lovišča po Sloveniji, pa tudi v drugih republikah. Ob naših izkušnjah smo v stanju vzrediti še mnogo več te divjadi. Razen tega se zelo uspešno uveljavlja zreje velike divjadi, predvsem prašiča, v posebej za to pripravljenih oborah. Pri gojitvi prašičev zasledujemo dva cilja — intenziven lov v turistične namene in razseljevanje te divjadi.

Vsi ti uspehi so povezani z znanstvenimi raziskavami. Tako so bile v gojitvenih loviščih opravljene navedene raziskave: »Triglav« — razmnoževanje gamsa; »Medved« — soodvisnost trofeje in telesne teže pri jelenu in srnjaku; »Medved«, »Snežnik«, »Kozorog«, »Pohorje« — škode od jelenjadi v gozdu; »Snežnik« — reprodukcija in zdravstveno stanje jelenjadi.

Te raziskave so zahtevale večletno zbiranje, primerjavo in obdelavo raznih podatkov, kar je bilo možno le na strnjenih velikih kompleksih s poklicnimi lovskimi čuvaji. Pri tem sta nam bila v veliko pomoč Inštitut za zoohigieno in patologijo divjih živali in odsek za lovstvo Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije v Ljubljani.

To je kratek pregled o izvrševanju osnovnih nalog, za katere so bila gojitvena lovišča ustanovljena. Z razvojem, pogoji, razmerami, napredkom in novimi dognanji pa se je tudi vloga delavcev-lovcev čuvajev v gojitvenih loviščih spreminjala.

Tudi v poklicnem lovstvu smo se postopoma preobrazili iz nekdanjih gojiteljev in varuhov — predvsem rastlinojede divjadi — v zaščitnike in varuhe narave nasploh. Tako smo npr. še pred dvema desetletjema izplačevali nagrade za pokončane volkove, sedaj je pa volk sedem mesecev v letu z zakonom zaščiteno.

Direktor TOZD Gojitveno lovišče Medved Lado Švigelj, ki je bil glavni govornik na osrednji proslavi 30. obletnice gojitvenih lovišč, prejema zlato plaketo Skupnosti

S spoznanjem, da je vsaka vrsta prvobitne divjadi člen v ekosistemu in je na en ali drug način potrebna, **je bilo lovcem naloženo novo poslanstvo:** ohranjati nedotaknjeno in prvobitno naravo ter jo varovati pred negativnimi posledicami moderne (atomske) dobe. Zato ne smemo dovoliti, da bi v našem času izumrla katerakoli živalska ali rastlinska vrsta — kajti vsaka takšna izguba osiromaši naravo. S tem pa nastajajo tudi vedno slabši pogoji za obstoj človeške vrste.

Posebej se moramo zavedati lovci kakor tudi gozdarji in kmetovalci, da niti gozd niti polje nista samo gozdarjeva in kmetova, niti divjad samo lovčeva, ampak je vse skupna dobrina, ki smo jo dolžni varovati, gojiti, ohranjati, gospodariti z njo — različne interese pa med seboj usklajevati. Podobno velja tudi za gospodarjenje z vodami in za ohranjanje ter gojitev vodnih živali.

Leta 1948 se je ustrezno tedanji stopnji družbenopolitičnega razvoja formirala Uprava gojitvenih lovišč LR Slovenije, z namenom, da se prek proračunskega mehanizma na določenih področjih z državno roko usmerja gojitev, lov in ribolov. Seveda je ob prehodu na samoupravni sistem, predvsem pa na novi ekonomski sistem, postala takšna ustanova z družbeno-ekonomskega stališča neprimerna. Zato je bila leta 1960 Uprava gojitvenih lovišč ukinjena in ustanovljeni so bili zavodi za gojitev divjadi, ki v raznih statusnih oblikah (DO, TOZD, obrati pri GG in podobno) obstajajo še danes v istem številu in na istih površinah.

Reorganizacija je imela svoje koristne, pa tudi neustrezne posledice.

Koristne so se kazale predvsem v tem, da so se te organizacije dejavno vključile v naš družbeno-ekonomski sistem, da so začele gospodariti z

Priznanja Skupnosti OZD za varstvo in gojitev divjadi, lovstvo in ribištvo ob 30. obletnici ustanovitve gojitvenih lovišč Slovenije

Veliko plaketo so prejeli:

Maršal Josip Broz-Tito, Ivan Maček-Matija, Viktor Avbelj-Rudi;
Lovska zveza Slovenije, Ribiška zveza Slovenije.

Dobitniki zlate plakete:

Lojze Briški, Rado Pehaček, Zoran Žagar;
Rado Cajnko, Ivan Grajš, Ivan Fabjan, Arpad Köves, Alojz Kožar, Alojz Kovačič, Janko Manfreda, Viktor Poklukar, Cveto Pršle, Klemen Rabič, Jože Rader, Jože Strle, Ivan Traven, Lado Švigelj — vsi delavci OZD;
Jože Almajer, Tilda Herfort-Michieli, Alojz Fajfar, Vladimir Kersnik — iz Zavoda za ribištvo.

Dobitniki srebrne plakete:

Ing. Marko Bulc, Ivan Cvar, Lojze Lakner, Bojan Škrk;
Rudi Černič, Stanko Prelog, Vinko Knapič, Jože Herle, Lucijan Šuler, Martin Jenko, Ivan Šporar, Anton Kavran, Ivan Miklič, Maks Konečnik, Franc Prelec, Leopold Kranjčič, Anton Španbauer, Franc Ličof, Jože Debevc, Ciril Bradaškja, Jože Klavara, Vinko Mlakar, Jože Langus, Nace Frelj, Ivan Nečemar Aleksander Gergar, Milan Kemperl, Ciril Štrumbelj, Štefan Karba, Julijan Črv, Tone Simonič — delavci OZD.
Leopold Zavodnik, Andrej Janežič, Alenka Ocvirk, Joža Vovk, Ivan Voh — iz Zavoda za ribištvo.

Dobitniki bronaste plakete:

Dr. Jože Benigar, Miro Dobrilovič, Jože Kolar, Ive Krevs, Lado Kerševan, Tine Remškar, Miran Svetina, Tone Svetina, Danilo Todorovič;
Stanko Sadar, Nace Horvat, Lojze Primožič, Janez Štefe, Jože Bučar, Pavle Žagar, Janez Kerec, Franc Gorza, Ludvik Brence, Ivan Švajger, Franc Rihter, Rudi Kravanja, Ivan Špeh, Ivan Kovačič, Zdravko Bizjak, Janko Rutar, Miha Bizjak, Ivan Dragar, Marička Zoran, Lojzka Lešnik, Rozka Lavrinc, Joža Lunder, Ivan Božič, Marija Sodič — delavci OZD;
Anton Cuder, Jože Južnič, Valentin Ostrež, Anton Ručna — iz Zavoda za ribištvo.
Gozdno gospodarstvo (GG) Bled, GG Kočevje, Kompas Jugoslavija, GG Maribor, Gozdno in lesno gospodarstvo Murska Sobota, GG Novo mesto, GG Postojna, Soško gozdno gospodarstvo Tolmin, Uprava otokov Brioni;
Zveza lovskih društev (ZLD) Gorenjske, ZLD Kočevje, ZLD Maribor, ZLD Notranjske, ZLD Gorica, ZLD Prekmurje.

lovišči oz. divjadjo kot dobri gospodarji, ob doslednem upoštevanju lovsko-gojitvenih načel. S takim načinom upravljanja lovišč in gospodarjenja v njih so te organizacije dosegle velike uspehe pri varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter ribolovu. Hkrati pa so ob osvojitvi dohodkovnega sistema razbremenile družbo obveznosti vzdrževanja. **Razvoj je šel v smeri, da so zavodi postajali delovne organizacije v samoupravnem smislu.** Njihovi delavci združujemo svoje delo, ki je družbeno priznано, rezultati dela se pa izkazujejo v ustvarjenem dohodku. Skratka — delujemo po predpisih zakona o združenem delu, v čemer je bistvena razlika od poslovanja lovskih društev.

Nekoristne posledice razdrobljenosti v poklicnem lovstvu in ribištvu pa so se pokazale pri razreševanju vseh

skupnih problemov, ki bi jih zadovoljivo mogli rešiti le s skupnimi močmi. Druženopolitični razvoj in ocena ekonomskega stanja, predvsem pa novi ustavni sistem so te delovne organizacije privedli do spoznanja o nujnosti medsebojne povezanosti in dogovarjanja. Prvi korak je bil storjen v letu 1971, ko so te delovne organizacije sklenile samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov in osnovala tudi ustrezne organe.

Na osnovi razprav v delovnih organizacijah je bil konec leta 1974 sprejet samoupravni sporazum o združitvi v **»Skupnost organizacij združenega dela (OZD) za varstvo, gojitev divjadi, lovstvo in ribištvo Slovenije.«**

Ta sporazum so podpisale naslednje organizacije združenega dela: »Triglav« Bled, ZKGP Kočevje — TOZD »Med-

ved«, »Kozorog« Kamnik, »Jelen«-Snežnik, »Fazan« Beltinci, Gojitveno lovišče Petrovci, GG Maribor — Gojitveno lovišče Pohorje, GG Tolmin — Gojitveno lovišče Prodi, Zavod za ribištvo — Ljubljana, kar je 95 % vseh organizacij v Sloveniji, ki se poklicno bavijo z lovstvom in ribištvo.

Nedvomno bodo enotni razvojni programi, organizirano varstvo okolja, predvsem divjadi in ribjega življa, združevanje sposobnosti strokovnega kadra, specializacija in delitev dela, strokovnost zaposlenih, skupno financiranje znanstvenih raziskav in skupna uporaba le-teh prinesli nove kvalitete na področju te dejavnosti.

Nadalje je sporazum o skupnosti tudi solidna podlaga za usklajevanje interesov z drugimi panogami gospodarstva in sorodnimi združenji. Načelo združevanja vsebuje tudi sedanji zakon o lovstvu. Predpisal je usklajevanje lovske politike z družbenimi dogovori v okviru lovskogojitvenih območij in da se s samoupravnimi sporazumi določa enotna lovskogojitvena politika prek Lovske zveze Slovenije. **Sporazum med Skupnostjo in Lovsko zvezo Slovenije je bil v začetku tega leta tudi sprejet in podpisan.**

Ostaja pa odprt problem, ki ga je nujno treba razrešiti v okviru naše socialistične skupnosti: z družbenim dogovorom je treba zavarovati sedanje površine gojitvenih lovišč in voda kot posebna varstvena območja, s ciljem, da se ohranijo ogrožene vrste živalstva in rastlinstva.

Dandanes na splošno ni mogoče izločiti negativnih vplivov mehanizacije, urbanizacije in uporabe herbicidov, pesticidov in drugih »cidov« (ubijalcev), moremo jih pa omejiti vsaj na nekaterih nedotaknjenih površinah slovenskega prostora. To so pa prav območja gojitvenih lovišč, ki so najlepši in poslednji prvobitni predeli naše slovenske zemlje. Na njih je zastopana tako rekoč vsa naša glavna divjad: (gorska) gams, kozorog, svizec, divji petelin, ruševac; (hribska) jelen, srnjak, prašič, medved, volk, ris, divja mačka; (nižinska) fazan, jerebica, mlakarica.

Marko Bulc, bivši predsednik Lovski zveze Jugoslavije, sedaj član izvršnega odbora LZS, je dobil v znak priznanja srebrno plaketo Skupnosti OZD Foto F. Rozman

Seveda živijo na teh območjih še živali številnih drugih vrst, v lovskem pogledu manj pomembne, a zato tembolj pomembne za ravnovesje v naravi. Tu je tudi edinstveno rastlinstvo.

Ta lovišča naj bi imela status varstvenih območij, s posebnim strožjim re-

žimom v vseh pogledih spreminjanja favne, flore in krajine. Idealna rešitev bi bila, da bi bila določena področja čim prej proglašena za nacionalne parke. S tem bi bili rešeni statusni in materialni problemi teh površin, ki so zaščitne vredne in potrebne.

Lov na divje prašiče in gospodarjenje z njimi

Anton Slavinec, LD Petišovci

Že pred leti sem pisal o lovišču Lovski družine Petišovci in o njenih lovcih, ki so na lovu na divje prašiče imeli več uspeha od drugih. Leto 1978 pa je bilo verjetno daleč najuspešnejše, zato sem ponovno nekaj napisal o lovu na to divjad kakor tudi o gospodarjenju z njo.

Več slovenskih pa tudi hrvatskih lovcev dobro pozna lovišče LD Petišovci. Skoraj polovica lovišča, ki skupno meri 5600 ha, je gozdnata. Veliko je tudi polja in nekaj vinogradov, predvsem ob meji s sosedno Madžarsko. Ne manjka vodnih površin, pašnikov, travnikov in dru-

gega, kar nudi dobre življenjske možnosti več vrstam divjadi.

Pred leti so začeli pogostejše prihajati iz sosedne Madžarske v naše lovišče divji prašiči. Začeli smo planirati odstrel in prašičem polagati tudi krmo. To se nam je obrestovalo.

Bilo je 1. septembra lani, ko sem se podal v čentibski gozd s svojo novo kombinirano puško. Vedel sem namreč, da so v gozdu divji prašiči. Usedel sem se na prežo. Okoli 18. ure sem bil že nestrpen, saj sem ob 19. uri imel sejo izvršnega odbora LD. Nestrpen sem bil pa zato, ker sem že nekaj časa poslušal oddaljene glasove divjih prašičev, ki so se v goščavi suvali med seboj. Po glasovih sem sklepal, da so odrasli. Ko je prašičji trop vse glasneje že na kakih 20 metrov lomil suhe veje, si lahko mislite, kakšna nestrpnost me je zajela. Premikali so se v zelo ozkem krogu po precej gostem, nizkem gozdu. Vidljivost s preže pa je bila nezadostna. Nič drugega mi ni preostalo kakor zalaz. Zlezel sem s preže in se začel po štirih plaziti skozi gosto podrast proti mestu, kjer so se oglašali ščetinarji. Uporabiti pa je bilo treba vso taktiko in spretnost. Pred seboj sem odstranil vsako suho vejico in se priplazil na kakih 15 metrov do prašičev. Zadnji moj položaj je bil na ozki prašičji stečini. Kar opazim pred seboj velikega prašiča, ki pravokotno stopi čez komaj pol metra široko stezo. Vendar nisem mogel ugotoviti, je merjasec ali svinja. Sicer pa bi rad pregledal ves trop, da bi izbral najmanjšega. Potem gotovo ne bi pogršil. Vendar zaradi goščave vseh prašičev ni bilo moč videti. Ko se mi izmakne prvi, se pokaže — prav tako pravokotno na stečino — druga velika sivo črna gmota. Tudi ta se mi izmakne. Pokaže se tretja in še četrta. Čakal sem še na petega prašiča, vendar zaman. Več jih najbrž tudi ni bilo. Pomislim, zakaj nisem streljal. Takoj si pa tudi odgovorim. Odstrel vodeče svinje je vendar zabranjen.

V taki goščavi bi pa lahko naredil napako. Prav je torej, sem se opravičeval, da nisem sprožil. Vedno je treba vedeti, na kaj streljaš. Lahko bi se tolkel po glavi, če bi k ubiti svinji prigomazeli pujski! Res je, da so v začetku septembra že krepki, a so še vedno otroci, še zelo navezani na materino pomoč in vodstvo.

Tedaj v goščavi zopet zašumi. Eden, verjetno zadnji izmed štirih, se vrača. Kar se iz leve postavi pravokotno čez stezo temna gmota. Vidim le srednji del trupa. Pomerim nekoliko bolj v levo, kjer sklepam, da je pleče. Vžgem, a zadenem v križ. Prašič pade kakor pokošen, a se po nekaj trenutkih dvigne in se odvleče po sprednjih nogah. Naslednje jutro smo ga našli le 120 korakov od nastrela. Bil je merjasec, tehtal je 145 kg.

Naša LD ima vsako leto ob dnevu republike, 29. novembra, veliki lov. Tudi lani smo ga priredili in povabili še lovce drugih družin. Lovili

smo v Murski šumi. Že v prvem pogonu je naš lovec Štefan položil na dlako prašiča lanščaka. V prvem pogonu sem bil na stojišču. Videl sem močnega prašiča, ko je stekel čez poseko v drugi del lovišča. Bilo je dokaj mrzlo, zato sem sklenil, da grem v drugem pogonu med gonjače, da se ogrejem.

Drugi pogon se je bližal kraju. Na moji levi je hodil lovec Miško, na desni pa moj sin Darko. Takrat se mi je nasmehnila Diana: pred seboj sva z Miškom zagledala ležečega prašiča. Toda, videl sem le njegov zadnji del. Samo malo sem se nagnil in že sem videl vsega. Naslonim na drevo. Toda streljati na ležečega ne bi bilo najbolj lovsko, pomislim.

Tisti hip se prašič dvigne, da bi odskočil. Sprožim v plečko, uleže se nazaj in se več ne dvigne. Neiztrebljen merjasec je tehtal 143 kg. V tretjem pogonu greva s starešino Božom na stojišče tik ob Muri. Postavim se na mesto, kjer prašiči navadno udarijo iz pogona.

Gonjači se oglasijo in že tudi zaslisiš klic: »Prašič naprej!« Pripriam se. Kmalu ga zagledam: tekel je proti meni, najbrž isti, ki sem ga v prvem pogonu videl na poseki. Nekaj trenutkov ga spremljam, vendar med drevjem ni mogoče streljati. Priteče mi pravokotno na čistino petih metrov. Sprožim, zadetka ne nakaže. Gonjači pridejo do stojišč. »Kdo je streljal?« Povem in pripominim, da seveda vsak prašič ne obleži. Toda po dobrih 100 korakih je obležal tudi ta, zadet v pleče. Merjasec pri 90 kg!

Tako je bil zame 29. november 1978 trikratni praznik: dan republike, položil sem dva merjasca in na koncu lova mi je starešina izročil še lovsko odlikovanje, ki mi ga je podelila Lovska zveza Slovenije.

Ne bi bilo prav, če ne zapišem, da so tega dne imeli lovski blagor še nekateri. Omenil sem, da je Štefan Koša že v prvem pogonu položil lanščaka. V četrtem sta pa uplenila vsak svojega prašiča tudi Božo in Jani.

Januarja 1979 smo imeli zadnji skupinski lov na prašiče. V čentibskem gozdu smo izvedli pritisk. Bil sem na stojišču in tudi tokrat zelo miren, pripravljen na morebiten prihod prašičev. Tako se je tudi zgodilo: trop prašičev je tekel naravnost proti meni. Zaradi gostega drevja streljati ni bilo mogoče. Le malo sem se premaknil in ščetinarji so že spremenili smer ter pošev tekli čez presek. Pustil sem prvega in drugega in morebiti še petega. Pomerim na zadnjega. Teče še nekaj metrov, potem se zvrne. Nekateri so mi bili nevoščljivi, drugi pa so ponavljali, češ da sem imel srečo. Jaz pa trdim, da so pri lovu predvsem odločilne sposobnosti in znanje.

Ne glede na 13. člen Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, ki dovoljuje lov na divje prašiče od 1. aprila do 15. februarja, smo v naši lovski družini dodatno sprejeli sklepe o ustreznem gospodarjenju s to divjadjo

Avtor članka Tone Slavinec z dvema merjascema, ki ju je uplenil 29. 11. 1978

Divji prašič navadno dolgo »drži«, včasih se pa že dvigne in umakne, ko kilometer proč počí puška

Foto J. Černač

in o lovsko pravičnem izvajanju lova nanjo.

Odstrel vodeče svinje kakor tudi svinje vodnice po poslovniku LD v našem lovišču ni dovoljen. S prepovedjo odstrela vodeče svinje izpolnjujemo samo sklep, ki ga je pred leti sprejel občni zbor Lavske zveze Slovenije in ga doslej LZS ni preklicala. Sicer bi bil pa preklíc tega sklepa v nasprotju z načeli lovske etike. Menim, da je svinja vodeča, dokler vodi samo svoje mladiče. V jeseni pa se vodeči svinji često pridružijo tudi lanščaki in svinja vodi povečan trop. Vodeča svinja postane svinja vodnica. Navadno je prva ali vsaj med prvimi v krdelu. Lovec ne bo ustrelil vodnice, če se bo držal načela: Vedno zadnjega ali najmanjšega v tropu! Zgodí se pa seveda tudi kaj izjemnega, neprijetnega. Z odstrelom vodeče svinje in svinje vodnice stalež prašičev na kateremkoli območju močno prizadenemo.

V naši LD smo se dalje dogovorili, da tudi pujskov od spomladi do jeseni ne streljamo. Po našem mnenju ni lovsko, če ubiješ mladiča, ko komaj sledi materi. Ob tem se nam zastavlja tudi vprašanje o orožju. Tudi najmanjši pujsek je končno divji prašič in »Odločba o vrsti in moči lovskega orožja ter moči nabojev in teži krogel, s katerimi se sme loviti divjad posamezne vrste« (Ur. list SRS, št. 7/78) predpisuje za odstrel kakršnegakoli divjega prašiča minimalni kaliber 6,9 mm, najmanjšo težo krogle 9,7 g, z najmanjšo začetno silo 250 kpm/100 m. Ali si predstavljate, kakšen bi bil divji prašič-pujsek (pri 5 kg teže), če bi ga prijela takšna krogla?

Pri nas smo prepovedali tudi streljati prašiče na krmišču. Seveda se to nanaša le na zimski in pomladni čas, ko je prašičem krmljenje nujno potrebno, ko so v stiski. S krmljenjem prašiče odvrčamo od polj, kjer bi delali škodo. Krmimo jih s

koruzo v storžih in z razsuto koruzo ter z gomolji topinanburja, ki ga imamo dovolj. Obdelujemo več njiv, ki smo jih kupili ali vzeli v najem. To imamo vzorno urejeno.

Kakšno nagrado ima lovec, ki upleni, iztrebi in poskrbi za prevoz prašiča do kupca-prevzemnika? Četrtno iztržene vrednosti. Toda le, če je prašiča uplenil sam na čakanju, zalazu ipd. Za prašiča, ustreljenega na skupnem lovu, pa uplenitelj ne dobi ničesar, razen seveda čekane.

Divji prašiči v naše lovišče prihajajo iz sosedne Madžarske in se tudi tja vračajo, saj imajo tam znatno boljše življenjske možnosti. Pri nas smo šele pred 4 leti začeli planirati odstrel te divjadi, prej smo prašiče streljali nenačrtno. Sicer jih je bilo pa takrat še bolj malo. Leta 1976 smo planirali in tudi odstrelili 5 prašičev. Leta 1977 smo planirali odstrel 8 prašičev, ustrelili pa 6. Leta 1978 smo planirali in

tudi odstrelili 15 prašičev. Letos je naš odstrelni plan še večji.

Gotovo tudi prenekateri lovec trdi, da je treba divje prašiče držati zelo na kratko in jih odstreliti čimveč, zaradi škod na poljščinah. Res je sicer, da naredijo precej škode na poljih, toda ob skrbnem, strokovnem in zavzetem gospodarjenju ter sodelovanju s kmetovalci in kmetijskimi delovnimi organizacijami je moč urediti marsikaj. Konec koncev pa odškodnino za povzročeno škodo vzemimo kot strošek za prehrano prašičev. Važno je le, da škodo pošteno plačamo. S tem pa seveda ni rečeno, da naj divje prašiče redimo na kmetovih njivah. Nikakor! Škodo moramo preprečevati na razne načine. Za to so najuspešnejše krmne njive in krmljenje. Na vsak način pa je nujen tudi pravilen in številčno ustrezen odstrel. Odstrel je lahko zelo velik, vendar je

na vsak način treba čuvati vodeče svinje in svinje vodnice. Odstrel merjascev z ozirom na trofejo — čekanje je pa zopet drugo vprašanje. Koliko divjih prašičev je v našem lovišču, z gotovostjo ne moremo trditi. Mejimo z Madžarsko, naši gozdovi so povezani z madžarskimi gozdovi, prašiči se selijo sem in tja, dnevno prehodijo večje območje, zato se pri oceni staleža lahko motimo. Vendar za letos lahko z gotovostjo rečemo, da smo imeli v našem lovišču 5 ali 6 prašičjih legel. Dejstvo je, da so tudi v našem lovišču dobre življenjske možnosti za prašiče. Tega smo veseli in zadovoljni smo, da gospodarimo s to divjadjo. Lovci, ki niso imeli ali nimajo priložnosti loviti divjega prašiča, enostavno ne vedo, koliko zadovoljstva nudi lov na to divjad. Vsaj zame je lov na divje prašiče najlepši, najzanimivejši.

»...in glodaš kakor jelen v divjem gozdu raskavo lubje.« V učbeniku Germaina Philopharchia iz leta 1774 »Umni gozdar in lovec« piše: »Jelen se hrani ... z lubjem, popjem in iglicami.«

Že iz teh nekaj citatov je nedvoumno, da je jelenjad lupila in objedala že stoletja pred pričetkom krmljenja. Gozdarstvo še zlasti v zadnjem desetletju zahteva zmanjšanje številčnosti divjadi in za to pogosto najde zaveznike v nas samih. Kajti prevelika številčnost ne povečuje le škode v gozdovih, ampak pogojuje tudi šibko, boleznim podvrženo divjad, dovzetno za zajedavce in okužbe.

Tudi večina lovcev se je posebno v zadnjih letih povsod tam, kjer je nujno, nedvoumno opredelila za prilagajanje razmeram v okolju — beri zmanjšanju številčnosti divjadi. To še zlasti zato, ker je tudi med lovci prevladalo prepričanje, da je to pot do zdrave, krepke divjadi in kapitalnih trofej.

Vendar, v čem in kako se je spreminjalo življenjsko okolje divjadi v obravnavanem času?

Raziskave o medsebojnih vplivih staležev jelenjadi in okolja s poudarkom na vzroke škod

Avtor univ. prof. dr. K. Onderscheka — članek iz Der Anblicka, št. 8/79, prevedel Blaž Krže

V zadnjih dveh desetletjih sta se v Avstriji številčnost in prostorska razširjenost parkljaste divjadi močno povečali. Sorazmerno temu so ugotovljene tudi povečane škode v gozdovih, predvsem od jelenjadi. Zaradi tega in vedno težjega položaja gozdarstva, pa tudi pod vplivom ognjevitih razprav med gozdarji in lovci v ZR Nemčiji, se razprave o tem prenašajo tudi v Avstrijo, ki pa žal v gozdarstvu kakor v lovstvu niso vedno strokovne niti brez čustveno razgibanih vplivov.

Glavna krivda za škode v gozdovih, predvsem za lupljenje (kakor tudi za povečanje številčnosti divjadi), se pripisuje krmljenju. To seveda ni res, kar je moč dokazati tudi z zgodovinskimi podatki, iz katerih razberemo, da je divjad enako objedala in lupila nekoč, ko o krmljenju še ni bilo govora. Tako poroča okrog leta 1230 rojeni pisatelj Petrus de Crescentiis o jelenih: »...in ko sneži, jedo vršičke mahu in lupijo drevje, podobno kakor to dela koza.« Pa tudi Shakespeare piše:

Spremembe v okolju divjadi

Približno sto let nazaj se je pristoživeča divjad, predvsem jelenjad, poleti lahko pasla po mirnih sredogorskih, z raznovrstno hrano bogatih pasiščih. Pozimi, to je v času, ko zaradi obilnega snega v teh predelih ni bilo dovolj primerne hrane, pa se je divjad odselila, pogosto dlje kakor sto kilometrov v ravninske predele, ki so bili pozimi klimatsko in prehrabeno ugodnejši. Hitro napredujoče zgoščevanje cest in železnic ter gradnje nasploh so preseljevanje divjadi med letom povsem onemogočile. Kmetijsko obdelovanje skoraj vseh nižinskih površin, povezano z osuševanjem močvirij in regulacijo rek, je pomenilo konec možnosti za prehranjevanje jelenjadi, ki je bila s tem pri-

siljena preživeti tudi daljše pomanjkanje hrane v ostrejšem okolju. Istočasno so se pogoji za divjad naglo slabšali tudi zaradi splošne usmerjenosti v gozdarstvu za povečevanje prirastka v masi in kvaliteti ter, ob pomanjkanju delovne sile, za radi uvajanja vseh oblik mehanizacije. S tem je polagoma izginil pester gozd, ki so ga nadomestile hitro rastoče monokulture smreke. Vsako drugo drevje in grmovje (pozimi tudi pomemben glavni delež prehrane divjadi) pa sta smreki tekmeča v prehrani, zato so ju sistematično izločali. Ideal je bil negovani gozd. S tem se divjadi niso zmanjšale samo pašne površine (izguba paše v nižinah in močvirjih), temveč se je ponudba hrane zmanjšala tudi v vseh preostalih staniščih.

Sicer se je tudi v gorskih področjih življenjski prostor nenehno ožil. Tako kakor so ljudje v dolinah vse intenzivneje izkoriščali zemljo za zidavo in kmetijstvo, so pričeli izkoriščati tudi površine nad zgornjo drevesno mejo (planine). S tem je bila divjad potisnjena v gozd in na površine, nezanimive za kmetijstvo. V zadnjem desetletju se je pričelo opuščanje planinskih pašnikov, kar je dalo upati na izboljšanje prehrane za divjad. Vendar je bilo to kratkotrajno, le prva leta po opuščanju kmetijstva. Zaradi manjkajoče kmetijske nege tal je pridelek na kmetijskih površinah kakovostno in količinsko hitro nazadoval. Praviloma se je življenjski prostor divjadi sicer povečal, vendar v neugodnem sorazmerju s prehranbenimi potrebami.

Vsem živim bitjem je narava dala tudi možnost prilagajanja. Zaradi tega se je gozdna divjad ne le obdržala, pač pa z iztrebljenjem njenih naravnih sovražnikov (medved, volk, ris) pogosto še bolj razmnožila, še zlasti zaradi (danes dvoumnih) gojitvenih ukrepov. Vsaka posamezna žival pa pomeni tudi večjo potrebo po hrani.

Iz gojitvenega lovišča Pohorje

Foto F. Škulj

Zaradi gozdarskih ukrepov in interesov za povečano pridobivanje lesa »koristnih vrst« drevja je naravni delež prehrane slabil. Ta razkorak (divergenca) med povečano potrebo po hrani in med zmanjšanimi možnostmi je privedel do tega, da razpoložljive pašne zmogljivosti niso več zadoščale. Posledica tega je bila, da je divjad skrbno negovane vrste drevja vedno močneje objedala, kar je seveda povzročilo rastoče gospodarske škode. Delež prehrane, ki ga sestavlja odlupljeno lubje, pa je tako skromen, da ga lahko obravnavamo zgolj kot dietičen in ne prehranbeno pomemben dodatek.

Prehranbeno-fiziološki vidiki

Prehranbeno-fiziološki procesi, predvsem v predželodcih (prebiralnik, kapica, vamp), imajo v zvezi z nastajanjem škod velik pomen. Organizem prežvekovalcev se namreč trudi v vampu ohraniti ustrezno sorazmerje ionov (pH vrednost).

Lupljenje spomladi in poleti

Pri prehranjevanju z beljakovinami bogato, vendar grobo in z ogljikovimi hidrati revno pašo, kot je to npr. spomladi pri sveže odganjajočih rastlinah, poteka v vampu presnova proteinov, s pomočjo aminoskih kislin v enostavnejše dušična

te spojine, zelo hitro. Za ta proces je potrebna energija, katero mora vsebovati hrana. Zaradi razmeroma skromnega deleža ogljikovih hidratov v mladih rastlinah pa se celoten delež vsebujoče energije porabi za presnovo proteinov. Zaradi tega primanjkuje energije, s katero bi organizem iz rastlinskih beljakovin enostavne dušične spojine spreminjal v visokovredne bakterijske beljakovine. Organizem prežvekovalcev pa za povečanje potreb po proteinih potrebuje predvsem v lastnem vampu proizvedene bakterijske in »protozojske« beljakovine. Če le malenkostno pomanjkanje energije zavleče sintezo beljakovin v vampu ali če ta celo preneha, pride zaradi viška amoniaka do alkaličnosti vsebine vampa, v katerem se pH vrednost hitro poveča. Ta nefiziološka situacija (prebavne motnje) se lahko odpravi le s čim hitrejšim dovodom kisline. Ker pa divjad v prosti naravi nima možnosti zadostiti povečani potrebi po kislinah, si organizem pomaga z dovajanjem snovi, ki zmorejo nevtralizirati lužine ali kisline. Taka snov je pri prežvekovalcih v slini, ki jo izloča posebna podušesna žleza (parotis) in ki vsebuje natrijev bikarbonat. Slina se izloča predvsem pri prežvekovanju. To organizem podzavestno usmeri v hrano, katero mora dobro prežvečiti, preden jo žival požre. V gozdarsko intenziviranem gozdu so to olesenele rastline, grobecelične trave, predvsem pa lubje.

Narisa
Tine Juvan

Omenjeno pomanjkanje energije, ki pri istočasno visokem deležu proteinov povzroča alkaličnost vsebine vampa, se lahko poveča tudi z ustreznim povečanjem energije, predvsem v obliki lahko prebavljivih oz. dosegljivih hidratov (npr. sladkorja). Ob poznavanju teh biokemičnih principov lahko pomembno zmanjšamo ali povsem prekinemo lupljenje z dodajanjem »sladkornih lizakov« (v zvezi s tem opozarjamo na senzacionalne uspehe Antona Steinbergerja z njegovimi sladkornimi lizaki — opomba redakcije Der Anblicka) ali pa na ugodne učinke sladkorne pese z dodatkom melase. Pri taki krmi je tudi razmeroma velik delež grobih snovi, ki pri prežvekovalcih zbujajo tudi izločanje sline. Poletno lupljenje je močnejše po sneženih, dolgih zimah (pozna in relativno topla pomlad z obilico vlage povzroča hitro rast mladih rastlin, posebno na toplih, južnih legah). V nasprotju s tem po kratkih, s padavinami revnih zimah, katerim sledi pomladanska suša, trave in zelišča rastejo počasneje. Zgolj drev-

je z globokimi koreninami pride do vode in brsti. V pomanjkanju druge hrane se seveda poveča obgrizanje svežih poganjkov.

Zimsko lupljenje

V nasprotju s poletnim lupljenjem je zimskemu lupljenju največkrat vzrok višek kisline v vampu. Motnje v presnavljanju se pojavljajo tam, kjer npr. jelenjad v fiziološko prevelikih količinah hranijo z lahko prebavljivo in z ogljikovimi hidrati bogato hrano. To je med drugim tudi krmljenje s krmilnimi mokami ali kosmiči, kar divjad uživa, ne da bi zadostno premešala s slino. Zato mora jelenjad na takih krmiščih imeti hkrati na voljo kakovostno seno ali travniško silažo. Lupljenje lahko povzroči tudi sprememba hrane, kajti tudi v tem primeru prihaja do biokemičnih motenj v funkcijah prebavne mikroflore. Razen tega je ugotovljeno, da lupljenje spodbujajo tudi malenkostne spremembe v sestavi hrane, npr. kratkoročna opustitev ali zamenjava

ene izmed sestavin hrane. Tako so opazili, da je nenadna sprememba mineralnih sestavin v krmilu, čeprav so bile v skupnem deležu zastopane le s 3 do 5 odstotki teže krmila, povzročila lupljenje.

Vznemirjanje in motnje v prehranjevalnem ritmu

V področjih, ki jih močno vznemirjajo izletniki, so raziskovali presnavljanje jelenjadi. V poletnem času so ugotovili, da sta zaradi trajnega vznemirjanja celotna presnova in potreba živali po gibanju do 5-krat večji kakor sicer, zaradi česar je stopnja presnavljanja — nasprotno dosedanjim spoznanjem — poleti višja kot v zimskem, nevznemirjenem obdobju. Enake raziskovalne rezultate so dobili tudi v predelih, kjer trajno vznemirjajo divjad z izvajanjem lova. V posameznih primerih so celo ugotovili, da so zaradi trajno velike porabe energije telesne rezerve živali izčrpane že poleti.

Razen omenjene povečane presnove pri trajno vznemirjenih živalih ugotavljajo tudi motnje v prebavno-presnovnih procesih. To predvsem zaradi tega, ker se jelenjad zaradi vznemirjanja ves dan zadržuje v najgostejših sestoij. Ker pa je tam pogosto premalo hrane, je prežvekovski, življenjsko nujen prehraben ritem močno prizadet. Zaradi tega se jelenjad v takih sestoij hrani z žilavo, v vampu počasi prebavljivo hrano, ki se razmeroma dolgo zadržuje v predželodcih. Pri tem lupi in objeda, občutek lakote pa zgubi najbrž le kratkotrajno. Kljub temu, da jelenjad lupi, pa ima lubje komaj omembe vredno prehrabeno vrednost, pač pa že omenjeno dietično. V nobenem primeru pa lupljenja ne gre razlagati kot posledico dolgočasje. To potrjuje tudi opazovanje rukajočih jelenov pri lupljenju.

Jelenjad lahko lupi tudi zaradi motenj pri normalnem prehranjevanju, npr. zaradi turistov ali drugačnega

Krmišče in hkrati skladišče hrane v lovišču LD »Udenboršt«

Foto R. Marenčič

vznemirjanja. V takem primeru je izločanje prebavnih sokov najbrž pod vplivom vizuelnega vznemirjenja ali pravkar pričetega hranjenja. Tega fiziološkega procesa žival nankrat ne more prekiniti, zato mora zaradi nadaljnjega izločanja slin jemati bolj žilavo hrano (žvečilni efekt).

Pri tovrstnih motnjah je vseeno, ali jih povzroča človek ali žival. Pri premajhnih krmiščih so večkrat opazovali, da so razpoložljiva mesta ob krmilnicah zasedale najmočnejše živali, vse šibkejše pa se zaradi rivalstva niso smele približati, pač pa so v neposredni bližini, gledajoč na krmišče, lupile. Vidno in vonjalno vznemirjenje, ki vpliva na posamično žival, vajeno določenega krmišča, na katerem pa istočasno do hrane ne more, je zelo pomemben vzrok za nastale škode z lupljenjem. Mlade živali, ki pogosteje potrebujejo hrano, se morajo prilagajati prehranbenemu ritmu vodečih živali in tako pogosto prično lupiti tudi zgolj zaradi lakote.

Enak vzrok lupljenju je neredno krmljenje, pa tudi pokvarjena krma, ki povzroči kratkotrajno prekinitev prehranjevalnega ritma. Zaradi takih vzrokov nastajajoče škode z lupljenjem lahko v posameznih predelih v nekaj dneh uničijo nekajletne napore in uspehe pri preprečevanju škod.

Gostota divjadi

Kot glavni vzrok škod zaradi lupljenja so doslej navajali gostoto (številčnost, stalež) divjadi. Ugotovljeno pa je, da številčnost ni prvenstveni vzrok, pač pa, da je pomembna predvsem kot množitelj pri višini škode.

Pri ugotavljanju številčnosti se navadno uporablja metoda preštevanja ali ocene. Pri tem so pa številne napake, ki so bile zlasti v zadnjem času pogosto povod, da se staleži iz različnih vzrokov povečujejo ali zmanjšujejo.

Pri izrazu »znosna številčnost« je potrebno ločiti med ekološko in

biološko znosno številčnostjo, za posamezne vrste pa tudi gospodarsko znosno številčnostjo. Posebno zadnja opredelitev je po izkušnjah najtežja, kajti zdi se, da »gospodarsko« pomeni z danimi sredstvi doseči čimveč. V tem primeru pa se srečujeta najmanj dve dejavnosti. Namreč gozdarji in lovci, ki skušajo opredelitev razlagati vsak iz svojega zornega kota. Povsem jasno je, da brez dogovarjanja in medsebojnega toleriranja sporazuma nikoli ne bo.

Doslej uporabljena metoda, ki je gospodarsko znosno gostoto (številčnost) opredeljevala z enoto površine (npr. 3 kose jelenjadi na 100 ha), ne vodi k zastavljenemu cilju, kajti na ta kriterij vpliva mnogo dejavnikov. Tako npr. lovišče oz. površina lovišča ni istovetna s pravim življenjskim prostorom divjadi, še mnogo manj so življenjskemu prostoru istovetne pašne površine. Življenjski prostor je v glavnem odvisen od letnega časa. V turističnih področjih obstaja tesna povezanost z intenzivnostjo izletništva, npr. glavna turistična sezona, nedeljski ali praznični promet. Zato so tudi velike odvisnosti med letno in zimsko sezono. Tako je lahko npr. na področju, kjer je pretežno poletni turizem, zimski življenjski prostor jelenjadi večji kot poleti. Po drugi strani pa je v okolica h zimskošportnih središč že naravno majhen zimski življenjski prostor jelenjadi še izrazito zožen.

V mnogih proučevanih loviščih je življenjski prostor jelenjadi izpod 40 % celotne površine lovišča. Vendar tudi na teh površinah divjad ni enakomerno razporejena; osnivanje tropov (pri tem sta starostna in spolna struktura izredno pomembni), prednostna stanišča, pašniki, krmišča itd. vodijo do velikih gostot. Za opredelitev gospodarsko znosne številčnosti je odločujoče celotno število divjadi v njenem življenjskem prostoru. Še posebno to velja za prehranbeno konkurenčne vrste. To spoznanje je pripeljalo do tega,

Od jelenjadi olupljeno smrekovo deblo
Foto R. Čenčič

da se je v živinoreji uporabljen pojem o »živinski enoti« prenesel tudi na »enoto parkljaste divjadi«. Čeprav ta izraz ni posrečen, pa pod tem pojmom razumemo prežvekovalce, kot npr. jelenjad, srnjad in gamsa, pa tudi neprežvekovalca divjega prašiča. Edina prednost tega izraza je, da je izključil obravnavanje vsake vrste posamič.

Vendarle pa taka predpostavka pač bistvo stvari. Tako npr. razlikujemo in izbiramo prehranbene rastline na podlagi privlačnosti za divjad in po hranljivosti ter mineralni vrednosti. Šele z zmanjševanjem prehranbenih zmogljivosti specifično razlikovanje vedno bolj izginja, ob lakoti se divjad pač prehranjuje z razpoložljivo hrano. Pomanjkanje hrane je najbolj obremenilo srnjad, najšibkejšo med omenjenimi tekmeči. Zato na podlagi pridobljenih izkušenj pri natančnejšem ugotavljanju prehranbene konkurenčnosti znotraj vrste in med posameznimi vrstami sedaj najbolj stvarno lahko presojamo »obremenjenost okolja«.

Vsi drugi znaki pomanjkanja hrane, kakor upadanje telesne teže, povečani pogini, zmanjševanje prirastka in slabitev trofej, so pri srnjadi očitnejši kakor pri drugih vrstah. So pa ti znaki tudi priložnost, da govorimo o gospodarskih in ekoloških škodah.

Javor je slekel svoj plašč

Peter Vovk

Polagam stopinjo za stopinjo na kamnito pot, dvigam se po strmini. Kamen za kamnom mi prihaja naproti, potem večje skale in posamezna drevesa. Svetle misli mi umirja molk. Zmotijo me sledovi, veliki odtisi medvedovih šap capljajo pred menoj.

Že sem na previsu, kjer se pot blago spušča med drevje. Najbolj strm del poti je za menoj. Ne mudi se mi, ustavim se, kajti jesen mi razkriva svoje zaklade. Tla, vsa bela od slane, me prevzemajo. Skrhani javorovi listi odpadajo, eden za drugim. Sonce predira hlad, njegovi žarki vise v zraku.

V nemi samoti slišim nežne zvoke. List za listom šepetajo po zraku, vabi s seboj, pada, šušti pod nogami. Med drevjem se izgublja nežni jerebovi zvoki. Na javoru je vse manj listov, ko da se spreminja velikost prostora v zraku. Prav tiho capljam med šuštečim listjem in kakor čarodej s palico odkrivam tajne jesenskega gozda.

Lepo obarvana in neugnana šoja prileti, sede na vejo in me gleda.

Srebrni robovi peterokrakih javorovih listov pa se tope v sončni luči, se vihajo in krčijo v mavričnih barvah skozi hladni zrak.

Prisluhnem, nekaj teče, šumeče listje mi sporoča. Jelen s krono šestnajsteraka na glavi. A veličastna podoba kmalu izgine. Spet sem sam, le tišina gozda je z menoj in pesem šelestečega listja se v note spreminja. Oko pa nenehno lovi javorove liste, ki jih jesen po nevidnih nitkah spušča skozi meglico. Zdi se, ko da javoru vsi udje drhtijo in da krpe svojega debela suši na soncu. Izpod nog poberem preperelo vejo. Dvoje srn skoči iz goščave in teče po zeleni preprogi iz mahu. Nekako jesensko zamišljeni strižeta z uhlji v sveži zrak.

Stopam v veliko svetišče. Stebrovje iz lesa, obsijano z zaspanim soncem, visečim v hladnem zraku, me sprejelo. Kakor starogrški hram je, kjer so nastajale velike stvaritve. Slana se topi po vejah, mav-

rične kapljice dražijo oči. »Kri, kri, kri« — leti glas črne žolne skozi zrak in se izgublja v daljavi.

Javorovo drevo pa že na pol golo razkazuje mišice svojih vej.

Vse polno šumov, vrtlih v jesenski zrak, draži uho. Listje na tleh se pa spleta v preprogo zeleno rumenih, črnopikčastih in zlatih barv. Diši po zdravilih in hkrati zaudarja po trohnobi. Jerebika je zaverovana v svoje rdeče plodove in molči. Jesenska tišina je kot čudežna glasba, z njenimi takti si polnim srce.

Sinice pregledujejo drevesno skorjo, tiho čebļajo, kakor da se pogovarjajo. Letalo leti visoko po jasnem nebu. Njegov rohneči glas splaši ptico iz košate smreke. Jaz pa gledam in občudujem goloto starega javora in na tleh njegov slečeni plašč prekrasnih barv, kakor da bi kdo natrosil srebrnike in zlatnike. Razgaljeni javor pa čudovitemu miru daje še poseben čar, balzam za razbolelo dušo. Mlada jelka zraven njega se je tudi vsa okrasila s peterokrakimi javorovimi listi. In jelov panj se znajde v mozaiku barv. Zlató pridene še bukev in jerebika svoje rubine. Pozlačena praprot pa krasí gozdne jase med debli. Celo skale, pokrite z žametnim mahom, imajo drugačno podobo. Zimzelen, jelenov jezik in pepelnato siva debela so umetnine posebne vrste.

Le redki posamezni listi se še spuščajo na tla, tiho kot sence. Čas jih lovi. Ves gozd je v ognju jesenskega sonca in smrekova skorja krvavi. Čmrlj v hladnem jesenskem zraku k ovelému resju leti. Gledam zadnji ples mušic, dim tančic, krhko lepoto metuljevih gibov. S pogledom lovim kačjega pastirja, njegova prozorna krila, velike rumene leče njegovih oči. Otrpla čebela, ki jo je prehitela hladna noč, vzdiguje svoja krilca k soncu iz rosnih umirajočih trav.

Na olesenelih delih bilk je slana ustvarila čudovite slike. V sončno luč se izdihnjena sapa v meglici razblinja. Ptice več ne pojo, gnezda so prazna, bliže kakor pomlad

je zima. Lahka perut ptice reže zrak, v mehko spanja potopljeno drevje molči. Mravlje hitijo, nosijo, čistijo, zazidavajo vrata. Morana — boginja smrti s svojim ledenim dihom ni več tako daleč.

Ptice so postale otožne, kakor da jim je hudo, ker tudi one niso odletele s sovrstnicami na jug. Moje oči so pa polne padajočega listja, srebrne slane, molčečega drevja.

Pokliče me šoja, me krega, me zmerja. Vprašuje, zakaj nisem prišel poleti. Odgovarjam ji: »Tudi v tem času je lepo. Saj ciklama še kaže svoj rožnati obrazek, le poletnega vonja nima več.«

Nekdo tolče po sušici: tok, tok, tok — odmeva po jesenskem gozdu. Rafal črne žolne je to. Slana pa se topi in joče na soncu. Ugibam, na katerem drevesu se je oglasil krekovt. Grem skozi meglico, trgam sončne žarke, viseče v jesenskem zraku. Nove in nove slike se porajajo. Nad mojo glavo diha mlada smreka, kakor da me hoče objeti. Sonce ji briše roso in slano z zelenih oči.

Tako me bogati čas, dragoceni čas, ki bi ga v mestu, v asfaltnem nemiru zapravljal brez haska.

Pričakovanje

Jože Šmit

Od kamnitega čoka
sredi reke
je ostala
samo potopljena sled.

Zdaj je tam voda
še bolj globoka,
a nič več se ne peni,
in jeseni,
ko pride deževje,
se več ne zajeda
v breg.

Tako je minil neki čas
in odtlej se bojim
varne tišine,
ki sope iz tal.

Lovstvo in divjad Črne gore

Vidak Gilić, sekretar Lovske zveze Črne gore

S tem prispevkom zaključujemo skupino člankov o lovstvu v jugoslovanskih republikah in pokrajinah. Začeli smo jih objavljati še v lanskem letniku (LXI.) in smo z njimi imeli namen — na željo bralcev — predstaviti v glavnih obrisih lovstva SFRJ Jugoslavije v sedanjih razmerah. Zaradi preglednosti navajamo naslove vseh člankov in v katerih številkah so objavljeni:

Lovstvo v SR Makedoniji, št. 6 — september 1978

Uspehi lovstva Srbije, št. 7 — oktober 1978

Lovstvo Socialistične avtonomne pokrajine Vojvodine, št. 8 — november 1978

Kako smo organizirani in kakšna divjad je v loviščih Socialistične avtonomne pokrajine Kosovo, št. 1 — januar 1979

Lovstvo v Bosni in Hercegovini, št. 2 — februar 1979

Lovstvo v SR Hrvatski, št. 4 — april 1979

Uredništvo

Gojitev in varstvo divjadi, ne le odstreljevanje, kakor je bilo v preteklosti, sta pglavilni nalogi razvitih lovskih organizacij v Socialistični republiki Črni gori. Sedaj je v tej republiki 28 lovskih društev s številnimi sekcijami in 8 lovskogospodarskih organizacij. Društva imajo skupno okoli 5000 članov.

Lovstvo v Črni gori ima dolgoletno tradicijo. Prvi lovski zakon so imeli že za časa kralja Nikole, sprejet je bil leta 1910. Že tedaj so bile uzakonjene ostre kazni proti divjim lovcem in dosledni ukrepi proti drugim škodljivim pojavom. To je vse kakor prispevalo k temu, da so ohranjene razne vrste male in velike divjadi. Teh je res veliko, ker se na razmeroma majhnem prostoru stikajo različna klimatska področja in krajine. Zelo dolg je pas Primorja in obmorskih planin Orjena, Lovčena in Rumijske. V osrednjem delu Črne gore je veliko Skadrsko jezero z živalmi prek 300 vrst. V osrednjem delu so Zetska, Bjelopavlička, Nikšićka in druge ravnine z zelo primerno klimo in rastlinstvom za per-

nato divjad in zajca, kakor tudi za lisico, kuno in volka.

Severni del Črne gore, s planinskimi masivi Durmitorja, Komova, Sinjajevine, Ljubišnje, Vojnika, Golije, Visitorja, Prokletij in drugih, je primeren za veliko divjad številnih vrst, zlasti pa za medveda, divjega prašiča, gamsa, srnjad, divjega petelina, risa. Vzporedno s tem pa so ti tereni že od nekdaj bogati tudi z malo divjadjo raznih vrst.

Med drugo svetovno vojno in tudi neposredno po osvoboditvi je bila divjad zelo prizadeta. Saj ni bilo nikakršne lovske politike in ne nadzorstva. Zaradi tega so bili staleži divjadi številnih vrst v mnogih predelih občutno zmanjšani.

Toda že od leta 1948 lovstvo urejajo zakonski predpisi. Osnovano je bilo Državno lovišče, ki je zajemalo skoraj tretjino celotne površine republike, ostalo je pripadalo lovskim društvom. Z zakonom iz leta 1973 pa je bila izvršena temeljita reorganizacija. Občine so postale lastniki lovišč, ki jih z natečajem oddajo v upravljanje. Na ta način 36 lovišč upravlja in gospodari z njimi 28 lovskih društev in 8 lovskogospodarskih organizacij. Med lovskogospodarskimi organizacijami so zlasti znane Industriaimport Titograd, Gozdno-industrijski kombinat v Rožajih, Pljevljah, Nikšiću in druge, Gozdno gospodarstvo v Baru in drugi.

Za vso republiko so izdelani lovskogospodarski načrti in razvojni programi. Pred nedavnim je bil tudi podpisan samoupravni sporazum lovskih organizacij Socialistične republike Črne gore. Podpisale so ga skoraj vse organizacije.

Značilnost sedanjega stanja v lovstvu Črne gore je splošna borba, da se do največjih možnosti izkoristijo prednosti terenov za gojitev in varstvo divjadi. Divjad je bila v preteklih letih pogosto žrtev neodgovornih dejanj tistih, ki niso spoštovali in izvajali predpisov o lovstvu ter nošenju in uporabi orožja. Ti so pogosto uničevali dragoceno

divjad. K temu je dosti prispevalo tudi hitro odpiranje planinskih in gozdnih področij. S pomočjo zgrajenih prometnih zvez pa so rezervati postali bolj dostopni lovcem kakor tudi divjim lovcem. Zaradi tega se je znatno zmanjšal stalež gamsov, srnjadi in divjih petelinov.

Lovska zveza in lovski društva v Črni gori so sedaj pred vrsto organiziranih ukrepov, da lovišča postanejo območja športa, počitka in razvedrila. Sprožen je tudi postopek za spremembo predpisov o lovu, o nošenju orožja, o lovskih psih. Vse to naj bi prispevalo k povečanju lovske kulture in k nadzorstvu lova. Lovska organizacija deluje po novih pravilih, s poudarkom na kolektivnem vodenju. Zaživel je tudi delegatski sistem in sprejet je bil »Apel proti divjemu lovu«. Konvencije o zaščiti divjadi lovci spoštujejo in izvajajo.

Poteka tudi velika dejavnost gojenja, nabavljanja in spuščanja zajcev, fazanov in divjadi drugih vrst. Organizirali bodo umetno fazanorejo v ustreznih gojitvenih središčih. Hkrati so se društva odločila za obvezne rezervate na svojih terenih, da bi se divjad hitreje razmnoževala. Zmanjšano je tudi število lovnih dni v letu na zajca, jerebico in kotorno.

Na nekaterih terenih je zaskrbljujoče tudi stanje velike divjadi. Zato je sprejeta petletna prepoved lova na gamse in srnjad ter desetletna prepoved lova na divjega petelina. Nadalje je prepovedan odstrel medvedov do dveh let starosti in divje

Masiv Žijeva (2130 m) v Črni gori, domovanje gamsov

Foto F. G.

prašiče bodo lovili bolj organizirano in gospodarno kakor doslej.

Med pomembna dejanja za razmnoževanje divjadi sodi vsekakor naselevanje gamsov v Narodnem parku Durmitor, kjer je bila številčnost te avtohtone vrste precej osiromašena.

Tudi v primorskih planinah Orjen, Lovčen in Rumija bodo naselili game. Za to so vse možnosti. Načrtujejo tudi naselitev muflonov na otokih Skadrskega jezera; nekaj primerkov te divje ovce že goje na Biogradski gori. Razmišljajo tudi o naselitvi kozorogov v črnogorskih planinah.

CENIK O ODŠKODNINI ZA ŠKODO NA ZAŠČITENIH ŽIVALIH V SR HRVATSKI

Željko Štahan

V začetku septembra, 8 dni po objavi v Narodnih novinah — uradnem listu SR Hrvatske, je pričel veljati »Odštetni cjenik o visini naknade štete prouzročene ubijanjem posebnog primjerka posebno zaštićenih životinjskih vrsta«.

Cenik je predpisal Svet za varstvo prirode Hrvatske, na podlagi strokovno utemeljenega predloga Repu-

bliškega zavoda za varstvo prirode SR Hrvatske v Zagrebu.

Cenik zajema vseh 378 živalskih vrst, ki so z Zakonom o varstvu prirode trajno zaščitene. Zanimivo je, da v SR Hrvatski ne obstaja več pojem »trajno zaščitena divjad« in tudi ni zajet v Zakonu o lovstvu, temveč so prišle pod okrilje Zakona o varstvu prirode vse živalske vrste, ki jih zaradi maloštevilnosti, ogroženosti itd. ni dovoljeno loviti. Nekaj primerov odškodnine:

Višina odškodnine za vidro, ki jo ponekod še uvrščajo med »škodljivo« lovno divjad, je 20 000 din, za hermelina 2 000 din in prav toliko za ververico in divjo mačko, toda le v Liki in Gorskem kotarju. Za že izredno redko sredozemsko medvedjico* pa 100 000 din (novih).

* Sredozemska medvedjica (*Monachus albiventer albiventer*) je tjulenj, ki živi v vodah okrog Kanarskih otokov in Madeire, ob marokanski obali, v Sredozemskem morju in Črnem morju. Dolga je 300 do 330 cm. Njen kožuh je zgoraj črnkast do črno rjav, spodaj belo rumenkast. Na prstih sprednjih plavuti ima zelo močne kremplje, na zadnjih pa šibke. Hrani se z ribami. Zato so jo ribiči preganjali in uničevali z vsemi sredstvi. Medvedjica, ki v Jadranu živi le še v redkih primerkih, je bila znak (maskota) 8. sredozemskih iger septembra letos v Splitu in smojeno silhueto videli na številnih plakatih, letakih in tudi na znamkah.

Uredništvo

Na področju južnega Velebita je trajno zaščitena divja petelin, kjer navsezadnje niti ni več njegovih rastišč. Odškodnina pa je le za spoznanje večja od zneska, zaračunanega inozemskim lovcem za odstrel divjega petelina.

Ponekod pri »divjih« preparatorjih moremo žal še vedno videti nagačene orle, sove, kanje itd. Cenik predpisuje odškodnino za: sokole po 5000 din (razen selca, za katerega je odškodnina 50 000 din); orle, jastrebe po 50 000; škarnike, lunje, kragulje in skobce po 2000 din; sovo uharico 30 000 din; ostale sove in čuke po 10 000 din; štorkljo (bela) 5000, štorkljo (črna) 50 000 din.

Netopirje (31 vrst) cenik »varuje« z odškodnino 500 din za žival. Cenik predpisuje odškodnino tudi za tri morske organizme in 6 vrst metuljev ter za mravljišča velike in male gozdne mravlje — po 2000 din. Od treh zaščiteneh dvoživk je »najdražja« človeška ribica, ki »stane« 5000 din.

V Ceniku je tudi določba, ki nadalje predvideva odškodnino v primerih, če je škoda na živalih povzročena z razdiranjem gnezd, mravljišč, prilaščanjem in poškodovanjem njihovih razvojnih oblik, npr. jajc, mladičev itd. V takem primeru se odmerja odškodnina v razponu od 20 do 80 % predpisane odškodnine za posamezno žival iste vrste, glede na posledice in obseg povzročene škode.

S sprejetjem tega cenika (na Hrvatskem) želimo doseči, da se preneha s prakso sodišč, ki so za takšna dejanja le prerada predpisovala simbolične kazni ali so krivce povsem oproščale.

Cenik o odškodnini za škodo na živalih zaščiteneh vrst je drugi take vrste v Jugoslaviji, kajti v Sloveniji velja cenik za škodo na divjadi, z raznimi spremembami, že več let.

Lovski oprtnik

Naselitev risov na Kočevskem — ocena

Ob poznavanju večine biotopov (živiljenjskih prostorov), kjer so rise v Evropi ponovno naselili, menim, da smo imeli izmed vseh na Kočevskem najbolj srečno roko. Tako oceno pogojujejo gozdovi Kočevske, Notranjske in Gorskega kotarja. To je prek 300 000 ha risom ustreznega živiljenjskega prostora, ki je zelo podoben onemu na Slovaškem, kjer smo rise dobili. Sestava gozda, oblikovanost tal, podnebne razmere, redka naseljenost itd. so si precej slične. Za oba biotopa je tudi značilno, da ju naseljuje divjad enakih vrst, z medvedom in volkom na čelu. Že to zgovorno priča, da je vodstvo lovišča Rog (od 1. 9. 1973 Medved) znalo izkoristiti prirodno zmogljivost okolja in z naselitvijo risa vrnilo našim gozdom največjo avtohtono zver. Na omenjeno območje pa se navezujejo še vedno idealni primorski in idrijski gozdovi, Gorjanci itd. Risi so se po izpustu marca 1973, iz karantene na Trnovcu v Rogu, zadrževali nekaj časa blizu kraja naselitve. Svoj živiljenjski prostor pa so začeli širiti. Iz poročil, ki sta jih prejemale lovišče Medved in odsek za lovstvo IGLGS, smo skušali približno oceniti površino stanišča risov. To je bilo sprva na okoli 30 000 ha. Leta 1975 se je razširilo že na 60 000 ha. Tedaj je bilo znanih 5 območij, kjer so se pogostejše zadrževali. Že smo sklepali, da so se na teh območjih ustalili. Površino risjega živiljenjskega prostora konec leta 1978 ocenjujemo na približno 130 000 ha, z 11 stalnejšimi nahajališči. Semkaj je zajet tudi Gorski kotar na Hrvaškem, kjer so se risi naselili v predelu od Kolpe do Risnjaka. Risa pa so videli že tudi pod cesto Delnice—Reka, v smeri proti Mrkopolju.

Bralce najbrž zanima, kje vse so lovci in drugi že videli rise. Navajam mesta in razdalje od kraja izpusta (Trnovec v Rogu):

1. Proti vzhodu, na Opatovi gori — 36 km
2. Proti jugu, dalje od Delnic — 35 km
3. Proti Ljubljani do Krma — 46 km
4. Blizu Postojne, pri Ravbar-komandi — 58 km

Nismo pa še prejeli obvestila, da bi se ris pojavil kje onstran Krke. Tako so sedaj risi v gojitvenih loviščih Medved, Žitna gora, Jelen in v loviščih lovskih družin Kočevske, Notranjske, Bele krajine, ZLD Novo mesto, ZLD Ljubljana, na obrobju ZLD Postojna in gozdnega gospodarstva Delnice.

V letih po izpustu so lovci in drugi videli 26 mladičev. Ena samica je vodila 3 mladiče, pri 7 so opazili po 2 mladiča, 9 samic pa je vodilo po 1 mladiča. V letu 1978 smo do srede decembra prejeli obvestilo o le 7 mladičih. Vemo, da je bila uplenjena samica v lovišču prek Kolpe; lovec jo je zamenjal za volka. Preverjamo obvestilo, da je bil v letu 1978 v času ruka uplenjen na hrvaški strani še 1 ris, pri kraju Krmpota v lovišču LD Gradina, pri Novem Vinodolu. Če je to res, je to tudi najdaljša selitev risa, okoli 100 km od kraja izpusta.

V zadnjem času celo lovci razširjajo trditve, ki so v preteklosti pripomogle do iztrebljenja te zveri. Toda v petih letih po izpustu se ni zgodilo nič takšnega, kar bi terjalo odstrel. Vprašanje je, kje želimo imeti risa in kje ne, kakor npr. medveda, čeprav primerjava ni umestna. Če naj bi bili risi samo na območju Kočevske in Notranjske, ki so ga doslej naselili, bi za odstrel kakega risa dvignil roko. Če pa želimo, da se bodo risi širili še v druge predele, kjer so zanje prav tako dobri živiljenjski pogoji, je do nadaljnjega vsak odstrel preuranjen. Menim, da imamo rise sedaj kvečjemu na tretjini njim ustreznega biotopa v SR Sloveniji. Priti do te ugotovitve je zelo enostavno: primerjajmo območje, kjer je ris živel še pred dobrimi 100 leti, s sedanjo naseljenostjo!

Ris

Foto S. Lavrič

Nihče še ne zna odgovoriti na vprašanje, kolikšna številčnost te divjadi jamči, da izolirana populacija — in to ris v Sloveniji je — more uspevati.

Sedaj je risov v Sloveniji v najboljšem primeru okoli 40. Spremljanje te divjadi pri nas še nadalje po že ustaljeni praksi je edino, po katerem moremo ocenjevati, kako kolonija risov pri nas uspeva.

Izkoriščam to priložnost, da se zahvalim v imenu IGLGS, odseka za lovstvo, vsem organizacijam in posameznikom, lovcem in nelovcem, ki so v preteklih petih letih našemu odseku posredovali vesti o risih. Prosimo še za nadaljnje sodelovanje in poročanje. Zanimava nas najdena, od risov raztrgana divjad, kje, kdaj in ob katerem času je kdo risa videl, njih število, število mladičev, glasovi itd. Spremljanje naselitve risov je predvsem odvisno od takih ob-

vestil. Pišite ali telefonirajte nam na naslov: Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo Slovenije, odsek za lovstvo, Ljubljana, Večna pot 2, telefon (061) 264 761.

Janez Čop

Ris, ki ni napadel

Tistega ranega jutra je čez gozdove divjala nevihta, polna bliskov in strel ter strahotnega groma. Toda naglo se je raztrgala. Enolična pesem padajočih kapelj mi je omogočala neslišno hojo. Steza, ki strmo vodi v breg, me je peljala na rob poseke. V podrasti so ščebetali ptiči. Naredim še nekaj korakov in pogled se mi odpre po poseki, ki se mi je tisti hip zdela še prazna.

Tedaj, enkrat prizer! Na starem panju — še pred nedavnim deblo mogočnega dre-

vesa — od koder sem večkrat opazoval pasčo se divjad, leži rumeno rjava, črno pikčasta gmota. Ris, pravi ris, oddaljen od mene le kakih štideset korakov. Moje prvo srečanje z njim in veliko presenečenje! Začudeno, nepremično sem obstal, skoraj nisem verjel svojim očem.

Ležal je in opazoval, ne da bi trenil. Nisem se upal premakniti niti za las. Končno počasi premakne glavo s čopastimi uhlji v levo stran. Izkoristim priložnost in se za nekaj korakov premaknem. Pogled se mi še bolj odpre po poseki. Slabih šestdeset korakov od risa se ob robu poseke pase srna z mladičem. Stara srna je večkrat dvignila glavo, strigla z ušesi, se prestopala, se zopet pasla, opazovala, kakor bi slutila, da je nekaj v bližini, ki je njej in mladiču nevarno.

Ris na panju, ki ga je prekrivala blazina temno zelene-ga mahu, je popolnoma miren. Srna in mladič se paseta proti risu. Korak za korakom se približujeta. Loči jih razdalja le še kakih petdeset korakov.

Veter je za risa ugoden. Nepremično, prodorno gleda na svojo žrtev. Potem se privzdigne. Imel sem občutek, da presoja razdaljo. Srna dvigne glavo, zopet prisluškuje, opreza, lovi zrak. Z materinsko skrbjo se obrne proti mladiču in se zopet pase. Ris se zlekne po panju. Razdalja za skok verjetno še ni primerna. Nato počasi obrne glavo proti meni. Preveri še svojo desno stran, kakor da mu je to potrebno zaradi varnosti. Bil sem v dobrem kritju, zato me ni opazil. Medtem sta se srni približali risu na nekaj korakov. Ris se obližne in gleda. Imel sem občutek, da še vedno ugotavlja, če je razdalja primerna za skok. Previdno se privzdigne, na hrbtu se mu dlaka rahlo naježi. Nekoliko se nagne naprej. Trenutki postajajo napeti, vznemirljivi. Naj zavpijem in rešim življenje nedolžni srni? Vsak čas bo sledil nepopisen dogodek. Dopovedujem si, strpi se, počakaj — saj ni prva in ne zadnja žrtev njegovih krempljev in zob. Mislim si, tudi ris mora živeti. Tudi on ima mesto pod soncem. Tudi on je del narave. Notranje

sem razcepljen. Videti risa v skoku na njegovo žrtev bo gotovo edinstven dogodek — enkratno doživetje. Ris je v napadalni drži. Z bliskovito hitrostjo in dolgimi skoki bo kakor težak kamen padel na svojo žrtev. In temno rdeče kaplje krvi bodo oškropile živobarvno jesensko rastje.

Odločim se, počakam za hip. Pomislim, samo pomeriti bi bilo treba, pritisniti in v hipu bi bilo konec napetih trenutkov. Krogla bi opravila svoje in risovo truplo bi se v smrtnih krčih zvalilo s panja. Ris je negiben — preži. Zakaj vendar še ni napadel? Ali je razdalja še prevelika? Srna in mladič stojita. Stara se ozre proti mladiču, kakor da bi mu hotela reči: čas jutranje paše je minil. Naredita nekaj korakov proti goščavi, nato izgineta v močno zarasli dolini.

Ris, ki je bil še v napadalni pozi, nepremično gleda za izginulima. Pričakoval sem, da bo z bliskovitimi, dolgimi skoki

zasledoval svojo žrtev. Ne, stoji. Dlaka se mu poleže, se leno obrne. V hipu ni bil več prejšnji ris, ampak žival kot vse druge, ki krasí naravo. Tedaj sem ga videl povsem, mogočnega v vsem njegovem zanosu živali, ki so jo naši predniki iztrebili. Stoji, kakor da se ni nič zgodilo. Nato se pretegne kakor domača mačka. Se spusti po korenini na tla z vso svojo eleganco in zadržanostjo. Počasi, kakor na vzmeteh se je oddaljeval. Še nekajkrat sem ga zagledal v podrašču, ko je šel ob veliki skali, se malo ustavil in se ozrl, nato pa izginil.

Ob tem enkratnem doživetju sem se počutil vzvišenega, kakor da mi je mati narava poklonila dragoceno darilo. Čeprav smo lovci risa ob naselitvi z nejevoljo sprejeli, sem bil s tem dogodkom počaščen, kakor da bi dobil visoko lovsko priznanje.

Stane Lavrič,
LD Loški potok

Steklina na Slovenskem

V času od 16. 9. do 15. 10. 1979 je bilo na območju Slovenije laboratorijsko pregledanih skupaj 98 živali (86 lisic, 2 psa, 3 mačke, 1 zajec, 4 srne, 1 jazbec, 1 divji prašič) iz 16 občin.

Steklina je bila ugotovljena pri eni lisici z območja občine Jesenice in pri eni lisici z območja občine Ravne na Koroškem.

Beležimo torej ponovno pojave stekline tudi v občinah ob avstrijski in italijanski meji. Tako so se začela uresničevati predvidevanja, da bodo v jeseni pojavi stekline v obmejnih občinah zopet številnejši.

Pripravljeni moramo torej biti tako veterinarska služba kakor lovske organizacije na sprotno prestrazovanje stekline sumljivih živali, posebno v obmejnem pasu. Zlasti in ponovno moramo poskrbeti, da se bodo ukrepi v okuženih in neposredno ogroženih občinah čim natančneje izvajali.

Dosedanje izkušnje pri nas dokazujejo, da so ti ukrepi učinkoviti in zato tudi uspehi temu primerno zadovoljivi.

V SR Sloveniji so bile torej 15. 10. 1979 okužene občine Jesenice, Lendava in Ravne na Koroškem. Neposredno ogrožene pa vse sosednje občine. Neposredno ogrožene so tudi vse tiste naše obmejne občine, ki mejijo na okužene okraje v Avstriji in na okužene občine v Italiji ter na Madžarskem.

V zvezi z novim stanjem razširjenosti stekline so izvršni sveti občin ustrezno spremenili ukrepe. V nekaterih občinah je veterinarska inšpekcija o spremembi ukrepov obvestila tudi lovske organizacije neposredno.

Tudi na ta način skuša veterinarska služba gojiti čim tesnejše stike z lovci, saj se je doslej izkazalo, da je takšno sodelovanje pogoj za uspešno delo vseh, ki smo dolžni varovati zdravje ljudi in živali.

Karel Gošler

Izveček iz navodil nemškega kirurškega društva za preventivno zaščito proti steklini in kako je ukrepati pri potencialno inficiranem človeku s steklino

Steklina (rabies, lyssa) je infektivna bolezen centralnega živčevja, za katero lahko zbolijo skoraj vse toplokrvne živali. Pri inficirani živali se nahajajo virusi (povzročitelji) v centralnem živčevju, v slini in tudi v urinu ter celo v mleku.

Pri človeku traja inkubacija (rok od infekcije do izbruha bolezni) 1—3 mesece. V času inkubacije ni nikake možnosti, da bi ugotovili ali je človek, ki je bil izpostavljen možnosti infekcije (ugriz, stik s slino ali drugimi telesnimi tekočinami bolne* živali, res inficiran ali da do infekcije ni prišlo. Tu govorimo o potencialni okužbi (v originalu: postexpositionelle Potenzialinfektion). Diagnoza je klinično in laboratorijsko možna šele, ko je bolezen izbruhnila (postala manifestna). Manifestna bolezen je nezogibno smrtna (infaustna). Zato moramo vsakega, ki je bil potencialno inficiran, takoj z vsemi razpoložljivimi sredstvi zdraviti, se pravi postopati moramo tako, kakor da je do infekcije res prišlo. Vedeti moramo, da so še druge bolezni, ki imajo podobne klinične znake kakor steklina, zato možnost napačne diagnoze pri obolelem človeku ni izključena.

PROFILAKTIČNO CEPLJENJE (varovalno cepljenje pred boleznijo) je edini zanesljivi ukrep za preprečevanje okužbe. Zato priporočajo, da cepijo v neposredno ogroženih območjih vse, ki so s svojo dejavnostjo izpostavljeni možnosti infekcije: veterinarje, lovce, gozdarje, živinorejce, mesarje in tudi turiste, ki obiskujejo neposredno ogrožena območja.

Inaktivirano cepivo proti steklini HDC ad usum humanum je idealno tako po učinkovitosti kot po tem, da ne povzroča resnejših komplikacij. Priporočajo ga tudi WHO (Svetovna zdravstvena organizacija). V Nemčiji sta dovoljeni

* Bolezen pri živalih ugotavljajo veterinarski zavodi.

dve cepivi: preparat nemške firme Beringwerke in preparat francoske firme Mérieux/Rhodia Pharma. Preventivno cepljenje zajema najmanj 3 injekcije in to v dneh 0. (prvo cepljenje) pa 28. in 56. dan. Po tem cepljenju traja zaščita 3 do 5 let, nato pa je treba cepljenje aktivirati s ponovno injekcijo cepiva. Profilaktično naj se ne cepijo nosečnice in tisti, ki so bili neposredno pred tem cepljeni proti kozam. Te cepijo 1 mesec kasneje.

POSTOPEK PO POTENCIALNEM INFEKTU (v originalu: postexpositionelle Tollwut-schutzbehandlung).

Prva pomoč: Rano, ki je morda inficirana s steklino, je treba takoj temeljito izprati z vodo, nato z milnico ali z 1% raztopino cetavlon. Priporočajo tudi izpiranje s 40 do 60% alkoholom.*

Kirurška oskrba rane: Po temeljitem izpiranju z milnico ali raztopino cetavlon je treba z vodo ali s fiziološko raztopino odstraniti ostanke detergenta. Sledi radikalna ekscizija (izrez robov) rane. V okolico rane naj se vbrizga človeški rabies imunoglobulin, če je pri roki.

Cepljenje s HDC cepivom: Zaradi dolge inkubacije (1 do 3 mesece) je možno s pomočjo cepiva pravočasno (v času inkubacije) doseči, da telo naredi zadostno količino obrambnih teles. Pri potencialno inficiranih tudi nosečnost in cepljenje proti kozam nista kontraindikacija za cepljenje proti steklini. Priporočajo najmanj 4 injekcije cepiva: 0. (prva injekcija) 3., 7. in 21. dan.

Pasivno imunizacijo (napraviti nesprejemljivo za nalezljivo bolezen) z rabies imunoglobulinom Haperab-Tropo-Cuter (homologni rabies imunoglobulin) je aplicirati sočasno s cepljenjem (aktivna imunizacija) v količini 20 i.e./kg telesne teže bolnika. Če imamo preparat pri roki, priporočajo, da ga polovico vbrizgamo v okolico rane, ostanek pa intramuskularno (v mišice). Če sočasno cepimo (aktivna imunizacija), ne

smemo aplikacije imunoglobulina razdeliti na dvakrat. Preparati, ki so sedaj na voljo, se ne smejo vbrizgati intravensko (v žilo). Kontraindikacija za aplikacijo imunoglobulina je samo pri bolnikih, ki so alergični na humane globuline. Pri vsaki rani je poleg antirabične terapije/profilakse potrebna tudi aktivna/pasivna imunizacija proti tetanusu. Obe se izvedeta sočasno in ne povzročata komplikacij, izvirajočih iz ene nasproti drugi.

Primarij dr. Z. Šusteršič

Ne samo lovec!

Ni naključje, da je naša dežela bogata z divjadjo. Tudi to bogastvo je v veliki meri pridobitev naše revolucije, našega samoupravnega socialističnega družbenega sistema. To tudi pomeni, da znamo gospodariti z dobrinami in da imamo dobro organizirano lovstvo, ki uživa priznanje in spoštovanje širom po svetu. To potrjuje tudi zanimanje tujih lovcev za lov v naših loviščih.

Vendar pa moramo biti pozorni, ker inozemski lovci, poleg devizne koristi, lahko naredijo tudi veliko škodo naši družbeni skupnosti, tako v moralnem kakor materialnem pogledu.

Prvo, na kar moramo biti pozorni pri izvajanju lova s tujci, je spremstvo. Spremljanje inozemca ne moremo poveriti vsaki osebi. Spremljevalec naj bo lovsko sposoben, obvlada naj vsaj delno tujčev jezik, predvsem pa mora biti moralno-politično neoporečen do naše družbene stvarnosti. Zavedati se moramo, da je veliko inozemskih lovcev takšnih, ki z lovsko etiko nimajo veliko skupnega in pridejo v lovišče zgolj kot streljači. So pa tudi takšni, ki pod krinko lovca-turista žele priti prek svojega spremljevalca ali drugih oseb do raznih podatkov in fotografij gospodarskega, vojaškega ipd. pomena, kar z lovom ne bi smelo imeti nič skupnega.

Naš narod je bil stoletja tlaččen in zaničevan. Pred štiri-desetimi leti sta bila naš jezik in kultura zapisana smrti.

Skoraj zlata medalja — 118,45 točke. Franko Volf, član LD Podbrdo, je merjasca uplenil na Poreznu, v predelu Piertale, 8. 2. 1979. Foto I. Arman

Vendar sta bili naša upornost in volja do življenja na svoji lastni zemlji dovolj močni, da sta strli namero tiranov. Ravнали smo se po geslu, »tujega nočemo, svojega ne damo« in si zgradili nov družbeni red, v katerem smo na svoji zemlji svoj gospodar. Zatorej se obnašamo do tujca kot gospodarji in ne klečepalozimo, če nam njegova roka ponuja svetlo patrono, ki je največkrat vaba in podkupnina, da bi dobra trofeja čim ceneje šla iz naše dežele. Oškodovana bi bila lovška družina, prizadet bi bil ugled naše celotne lovske organizacije in prizadeta bi bila naša družba kot celota.

Misel, da bi v lovišču lahko gospodarili le s pomočjo inozemskih lovcev, je v temeljih zgrešena in prav nič rodoljubna. Tujci nam še nikoli niso nič podarili, odvzeli in uničili pa zelo veliko. Naša lovišča bodo takšna, kakršna bomo napravili sami. Potrebno pa je več povezanosti med člani, več truda in dela v lovišču, več lovskoetičnega čuta, ljubezni do narave in iskrenega tovarištva.

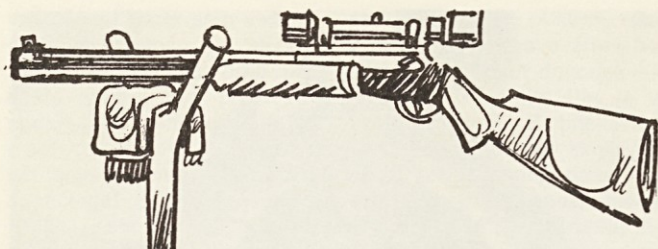
Janko Zabukovec,
LD Sovodenj

Zakaj toliko zastreljene divjadi?

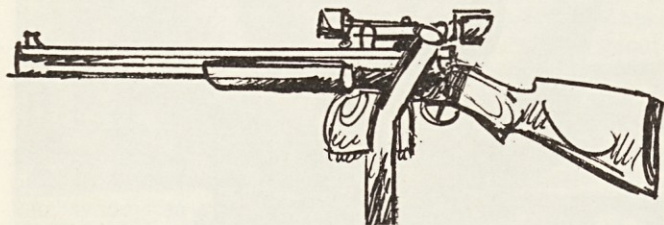
Veliko smo lovci sami krivi, ker se prehitro odločimo za strel, namreč za strel iz risanice. Marsikak lovec, ko izstopi iz avtomobila in zagleda divjad, ves vznemirjen zgrabi za puško in že tudi počí po njej. Divjad odskoči, strellec se pa razburja sam nad seboj, češ kako je mogoče, da je že zopet zgrešil. Potem ne gre niti pogledat na nastrel. Tak način lova je mrharstvo in vse graje vredne.

Veljalo naj bi pravilo: Ne streljaj, dokler se ne umiriš, dokler nisi sam ali divjad v ugodnem položaju, dokler divjadi dobro ne oceniš, če je za odstrel! Ne želi si, da se moraš že prvi dan, ko stopiš v lovišče, vrniti s plenom! Če bi bilo zadoščeno temu pravilu, razočaranj ne bi bilo! Divjad je treba večkrat opazovati in se šele nato odločiti za odstrel. Odstrel je treba izvršiti iz primerne položaja, da bo zadetek na mestu deloval smrtno oziroma da bo divjad po nekaj skokih mrtva obležala. Da nam bo to

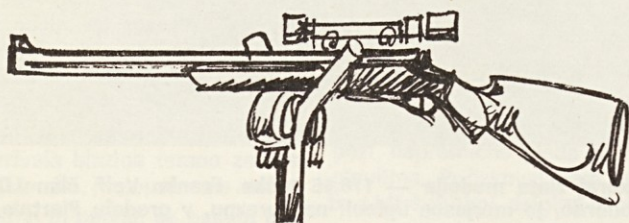
* Avtor izvlečka se s tem ne strinja zaradi okvare telesnih tkiv, ki jih povzroča alkohol. V izjemnih situacijah, kjer ni pri roki vode ali drugih pripomočkov, se poslužimo tudi dezinfekcije z alkoholom (ev. žganjem), če je pri roki.

Naslon preveč spredaj, krogla udari nad cilj

Naslon preveč zadaj, krogla udari pod cilj

Pravilen naslon, krogla zadene v cilj, če je mirna roka in dobro oko

uspelo, je treba poznati in upoštevati osnovna navodila. Najprimernejši način lova na parkljasto divjad je čakanje. To predvsem zato, ker lovec, skrit in umirjen, lahko opazuje ter oceni divjad. Na strel se mirno lahko pripravi, od tega je pa tudi odvisna točnost zadetka. Za čakanje je najprimernejša visoka preža, ki naj bo postavljena na robu gozda, ne sredi jase. Visoka naj bo le toliko, da imamo lep pregled. Če je preža postavljena tako, da moramo streljati zelo strmo navzdol (po nagnjeni jasi), se rado zgodi, da divjad zgrešimo ali zastrelimo. V cilj pod nami merimo nizko spod, na cilj nad nami merimo zopet nizko

spod. To si ni težko zapomniti! Če merimo v cilj pod nami v sredino, krogla udari visoko oziroma divjad nadstrelimo. Če merimo v cilj nad nami v sredino, krogla udari zopet visoko oziroma divjad nadstrelimo (Slika desno!)

Pri vsakem naslonu puške k deblu ali na deblo, na kamen ali skalo mora biti podlaga puškini cevi leva lovčeva dlan, ali še bolje lovčev šal, klobuk ipd. Paziti je treba, da puška ni zvrnjena levo ali desno, pač pa mora ležati navpično. Vse to je za točnost strele velikega pomena. Tudi sam naslon puške veliko vpliva na točnost zadetka. Če je puška naslonjena preveč spredaj, krogla udari nad cilj. Pri naslonu puške preveč zadaj krogla udari pod cilj. Pri pravilnem naslonu (10—15 cm pred nabojiščem) in pri dobrem očesu ter mirni roki je zadetek točen (Glej risbo!)

Streljamo z municijo, na katero smo puško pristrelili. Vedeti moramo namreč, da je zaradi različne teže krogel, različnega krogelnega plašča, različnega materiala krogel itd. puško treba posebej pri-

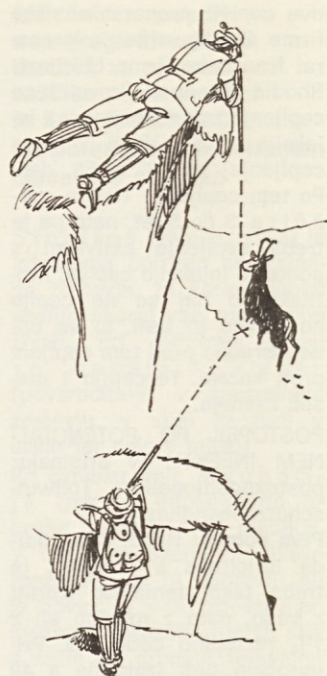
streliti, ker krogla zaradi tega pri svojem letu različno »odstopa« od merilne črte. Zato naj lovec nabavlja po možnosti vedno enako municijo, da pri lovu ne bo razočaranj.

Veliko lovcev je že prišlo k meni, da sem jim na puškah naravnal merilne naprave (muha, kobilica, merilni daljnogled). Bile so tudi upravičene pripombe, da votlina cevi kaže drugam kakor merilne naprave. Če je tako, potem imamo opravka s tovarniško napako (kriva cev). Lastniki takih pušk naj ne streljajo na divjad na večjo razdaljo, kakor je puška pristreljena. Kajti pri takih puškah je na večjo razdaljo »odstopanje« krogel od merilne črte oz. cilja še večje. S tem je pa tudi večja možnost za zastrelitev divjadi.

Opazam tudi lovce začetnike, kako se podijo po lovišču, iz enega konca na drugi konec, kar prek pašnikov, njiv in travnikov ter čez sredino jas, prav v času, ko začne divjad izstopati. Srnjad (pa tudi druga divjad) prav rada postoji na obronku v goščavi in opazuje, preden se poda na pašo. Zato se je treba stojišču oziroma preži približati skrivaj in previdno, da divjadi ne vznemirjamo. Če je divjad pred izstopom vznemirjena, bo zvečer prišla na pašo pozno, ko se bo že mračilo. Strel v mraku pa ni najbolj zanesljiv in tudi v tem je često vzrok za strelitve.

Streljati na bežečo srnjad, jelenjad in gamse ni lovsko pravilno, ker na ta način divjad velikokrat le ranimo. Ranjena divjad je pa največkrat za lovca, lovišče in družinsko blagajno izgubljena. Da je to res, dokazuje dejstvo, da v našem lovišču najdemo vsako leto več obstreljenih in poginulih srnjakov ter gamsov z vrhunskimi trofejami, ki bi praviloma morali še kakšno leto ostati v lovišču.

Lovci naj bi se v lovišču vedno zavedali, da se življenjski prostor divjadi močno krči, zaradi raznih že znanih vzrokov. In pri vsem tem število lovcev neprestano narašča. Vsak lovec pa bi rad imel med svojimi trofejami vsako leto novo trofejo. Če pa že to hočemo, potem moramo divjad najprej varovati, gojiti,

Pri streljanju strmo navzdol in strmo navzgor merimo pod cilj

potem šele loviti. Toda loviti po možnosti brez zastrelitev, kajti prenekatera ranjena divjad odnese tudi lovčev trofej v večna lovišča. Zato torej moramo napake, ki so nam znane, odpravljati! Nakazal sem jih le nekaj, z željo, da bi jih lovci pri lovu odpravili.

Avgust Ramšak

Z gostom na gozdnega jereba

Med slovenskimi lovci je razširjena navada, da drug drugega vabimo v goste. Tudi mene večkrat povabijo kolegi na lov na mariborsko in ptujsko območje. Jaz sem pa povabil kolega iz Ptuj na gozdnega jereba, ker te divjadi tamkaj ni.

Kolega se je odzval mojemu vabilu konec oktobra. Še v mraku zgodaj zjutraj sva bila v lovišču. V največji tišini sva zasedla vsak svoje mesto na robu gozda in sadovnjaka ter čakala na jutranji svit. Ptujčan je bil prvič na lovu na jereba, zato je bil seveda ves nestrpen in napet. Na jutranji hlad, ki nama je segal za srajco, še pomislil ni.

Ko se je mrak umaknil jutru, sem zapiskal. Ni bilo treba

Palica, uporabljena za naslon

dolgo čakati, ko je jerebova srebrna kitica zazvenela iz globeli. Kolega iz Ptuja je žarel od pričakovanja. Toda jereb je zacikirikal le enkrat, potem je dolgo molčal. Poklical sem še enkrat s svojo koščeno piščalko, naj vendar prileti in napravi veselje mojemu Ptujčanu. Toda ropot njegovih perutnic nama je povedal, da je precej od naju odletel v sadovnjak na »zajtrk«. Vsaj tako sva domnevala. Toda tudi jereb ima svoje muhe, zato sem kolegu šepnil, naj pozorno opazuje predel, kjer je jereb najbrž pristal. Napeto sva opazovala in čakala približno četrto ure.

Menil sem, da je čakanja dovolj. Spet sem oslinil piščalko in odpiskal kitico. Kakor na povelje so zaropotale peruti. Jereb je sedel na orehovo vejo in pozorno opazoval okolico, češ kje je vsiljivec v njegovem »rajonu« ali celo tekmeč za njegovo jerebico.

Dregnil sem gosta, če ga vidi. A mi je odkimal. Seveda, jereb je bil od naju predaleč za strel. Ponovno sem mu šepnil, naj pazi in mu s prstom pokazal v smer, od koder naj pričakuje obisk.

Nisem še odpiskal cele kitice, ko se je jereb že spustil kakor letalo proti nama in sedel na hrastovo vejo kakih dvajset korakov od naju. Sedaj ga je tudi kolega dobro videl in že je imel bokarico pri licu. Zdaj zdaj bo jeknil strel, sem pomislil. Medtem je črnogri vitez razpel rep, povesil peruti in dvignil čopko na glavi.

Kakor da bi se hotel predstaviti lovcu, ki je imel malega trubadurja prvič v življenju pred očmi. Medtem, ko je kazalec mojega Ptujčana slo-nel na sprožilcu, je jereb ves bojevito stopal sem in tja po veji in iskal tekmeč, da se pomerita v dvoboju. Ko je minila minuta napetosti, je jereb odletel v globino gozda.

»Zakaj nisi streljal?« sem vprašal.

»Ob pogledu na tako lepo in bojevito ptico nisem mogel ukriviti prsta,« je odgovoril.

»Vsaka puška, namenjena na pisanega črnogriglega viteza, bi morala ostati nema! Gozdni jereb ni fazan, ki ga lahko umetno vzredimo v fazane-rji.«

Ernest Sajovic

Jubilanti

Trije 70-letniki v LD Mengeš

Letošnje leto je v LD Mengeš leto jubilarov. Vsekakor pa velja naša največja pozornost zaslužnim in zglednim lovskim tovarišem Janezu Kancu, Vinku Kernu in Stanetu Gregorcju.

Janez Kanc je praznoval svoj jubilej v aprilu. Lovci ga cenimo kot vestnega, natančnega in dolgoletnega funkcionarja LD. Kar 18 let je bil blagajnik, sedaj pa kot predsednik nadzornega odbora bdi nad poslovanjem družine. Klen in čil je, iskriv in poln humorja. Za strel mimo fazana se ne sekira! V njegovi bližini je vedno prijetno.

Vinko Kern je svojih 70 let pustil za seboj sredi julija. Trden kot dren je, na lovskih pohodih pa še vedno čvrstega koraka in brez sape. Kakor da ne bi minilo skoraj 35 let, odkar se je kot Prešernovec spustil s Pokljuke in Jelovice na mengeško ravan!

Lovec, spremljevalec, mentor, kinolog, gojitelj, funkcionar v UO LD nad 20 let, praporščak, delavec pri fizičnih delih v lovišču — vse to je bil in je delno še Vinko, ta plemenita lovska duša. Radi ga imamo, ker je vsakemu med nami storil kaj dobrega, slabega nikoli. Vsi, ki smo se na njegov rojstni dan zbrali v lovskem domu, smo si edini, da tako pristrčnega večera še nismo doživeli. Nič zato, če so nam tokrat zabeljene lovske zgodbe, pesmi in lovski ropot dvignili mejo nad 0,5!

Stane Gregorc bo svojo obletnico slavil v decembru. Poln je humorja, lovske šegavosti, kadar je čas in prilžnost za to. Sicer pa je nesporni oče naše LD in do nedavnega je bil polnih 20 let njen starešina. Daleč naokrog je poznan in cenjen. Nepozabna ostaja njegova osebna delavnost, zagnanost in odgovornost do prevzetih obveznosti. Uspel je, da je prazno

Jubilanti Janez Kanc, Vinko Kern in Stane Gregorc pred domom Lovske družine Mengeš

lovišče po vojni postalo polno, da so se uveljavili novi pogledi na upravljanje in gospodarjenje v lovišču ter izvajanje lova. Najbolj zaslužen je, da imamo svoj lovski dom z vzornimi lovskimi napravami ob njem in v lovišču. Še vedno je delaven, še vedno nam je vzor.

Vsem trem klenim stebrom LD želimo mengeški lovci in prijatelji še obilo srečnih in zdravih let, Diana pa naj jih še dolgo spremlja po naših lepih lovskih stezah.

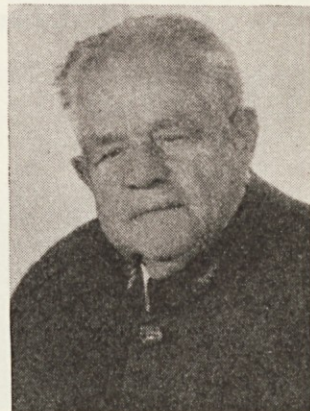
Janko Ukmar,
starešina LD

Vranskega še vedno deluje. LZS ga je odlikovala z znakom za zasluge in z redom III. stopnje.

V prvi vojni je moral že leta 1917, kot avstro-ogrski vojak, na fronto. Ob koncu vojne pa se je pod vodstvom komandanta R. Pestevška boril na Koroškem za našo severno mejo. V znak priznanja je dobil plaketo republiškega odbora zveze prostovoljcev za severno mejo. ZLD Celje pa mu je podelila znak »Lovec-borec«.

Oto Šildenfeld

Oto Šildenfeld, soustanovitelj in vseskozi član LD Vransko, je 14. okt. 1979 praznoval svojo 80-letnico. Lovec je že 48 let in že leta 1931 je tudi opravil izpit za lovskega čuvaja. Tajnik naše LD je bil od ustanovitve leta 1946 do leta 1953. Potem je bil blagajnik in gospodar. Vse funkcije je opravljal vzorno, vestno. Velike so tudi njegove zasluge pri gradnji in elektrifikaciji naše lovske koče. Sedaj je že veliko let član nadzornega odbora LD in tudi v družbeno-političnih organizacijah

Proti koncu druge vojne je bil borec NOV. Zajeli so ga, odpeljali v taborišče Dachau in Buchenwald. Po vrnitvi iz Nemčije je postal okrajni logar. Upokojen je bil kot gozdarski nadzornik.

Spoštovani tovariš Oto, k tvojemu jubileju ti iskreno čestitamo in želimo, da bi še veliko let užival v naši lepi naravi.

Vranski lovci — F. G.

Franc Verdel — 70 let

Tudi »večnim mladeničem« tečejo leta. Tako praznuje ta mesec svojo sedemdesetletnico vedno nasmejani in šegavi Franc Verdel, upokojeni poklicni lovec in član LD Kajuh — Šmartno. Prekaljeni divji lovec, ki mu pred vojno ni bilo mesta v lovski organizaciji, je po vojni, v kateri je učinkovito sodeloval kot borec NOV, takoj našel pot v lovske vrste. Dve LD sta mu leta 1946 zaupali čuvanje svojih lovišč. Službo je opravljal z vso vestnostjo, v začetku kot pomožni, nato kot poklicni lovski čuvaj. Pred nekaj leti pa je stopil v pokoj. Kljub skoraj petindvajsetletni naporni čuvajski službi še sedaj sodeluje pri lovskogojitvenih delih in raznih lovskih prireditvah. Nepogrešljiv je v lovski družbi, kjer s svojim neuničljivim humorjem poskrbi za veselo vzdušje. Lovska zveza Slovenije ga je odlikovala z znakom za zasluge in z redom III. stopnje, Zveza lovskih družin Celje pa mu je podelila priznanje.

Franc Verdel

Ker je tudi odličen vodnik in zreditelj lovskih psov, ga je odlikovala tudi Kinološka zveza Slovenije s srebrnim znakom za zasluge. Tovarišu Verdeltu iskrene čestitke in še veliko let krepko zdravje in dober pogled!

LD Kajuh-Šmartno
v Rožni dolini

Lovska organizacija

Ohranimo kozoroge na Begunjščici!

Znano je, da so najstarejšo in najbolj znano populacijo kozorogov na Begunjščici in Ljubelju v začetku tega leta napadle gamsje garje. Bolezen se je hitro razširila. Po tehtnem preudarku je padla odločitev: kozoroge odloviti in jih zdraviti! Glavna naloga je bila poverjena veterinarju in lovcu Tonetu Prestorju, ki pa se je pri »odstrelu« kozorogov z injekcijsko puško 1. aprila t. l. smrtno ponesrečil. Sedaj je celotna populacija ljubeljskih kozorogov odlovljena in na zdravljenje (razkuževanje) v oborah.

Prvotno sta bili zgrajeni manjši (karantenski) obori. Vendar je bilo za 40 živali premalo prostora. Zdravljenje ni napredovalo, zdravstveno stanje ujetih živali se je celo poslabšalo (silovit napad parazitov).

Treba je bilo ograditi veliko večjo površino z ustrežnejšimi življenjskimi možnostmi za kozoroge. Zavodu za gojitev divjadi »Kozorog« so prikočili na pomoč z brezplačnim delom številni lovci, pripadniki JLA, gozdarji, planinci in drugi ter zgradili 12 ha veliko oboro; najprej prvi del (6 ha), pred nekaj dnevi pa še drugi del (6 ha). Zgrajena so že tudi krmišča, skladišče za gorsko seno, skladišče za oves ipd. Gra-

Tine Mulej in Danči Kokalj, poklicna lovca ZGD Kozorog, pri kozorogu, ki ga je omamila strel iz injekcijske puške. Omamljen kozorog se približno po treh urah zbudi. Foto M. Mili

dijo tudi posebne zaklone (iz krajnikov) pred vetrovi in snežnimi zameti, ker je ograjeni prostor brez naravnih skalnatih zaklonišč, ki se jih kozorogi sicer poslužujejo v gorah. Kozoroge, ki so bili medtem že izpuščeni iz malih obor v veliko ogrado, še naprej kopajo v razkužilu. Njihovo zdravstveno stanje se je vidno izboljšalo. Upajmo, da je glavni napad garjavosti odbit, večje preglavice sedaj povzročajo notranji zajedavci — paraziti. Prvotno planirani stroški 500 000 din za oboro (mreža — les) so narasli že na 800 000 din, ne da bi bilo vračunano delo, ki je v glavnem udarniško, brezplačno.

Lovci in drugi ljubitelji narave, lovske družine, zveze lovskih družin!

Ponovno se obračamo na vas s prošnjo za denarno pomoč. Iz objavljenega seznama je razvidno, kako velika je še razlika med dejanskim prihodkom in izdatkom, ki je sedaj v glavnem na plečih Zavoda za gojitev divjadi Kozorog.

Denarna sredstva nakazuje na: Zavod Kozorog, sklad Toneta Prestorja, 61240 Kamnik, št. žiro rač.: 50140-601-32-543.

Sklad Toneta Prestorja upravlja odbor, ki ga sestavljajo:

Janez Nečemar, predsednik, Ivan Cvar, podpredsednik, člani pa: Jurij Skuber, Jože Mali, Milan Kemperl.

Sredstva, nakazana v ta sklad, se uporabljajo strogo namensko samo za kozoroge. Zavod Kozorog v Kamniku vodi posebno evidenco o izdatkih in dohodkih sklada. Vsak, kdor prispeva v ta sklad, ima možnost vpogleda v evidenco izdatkov sklada. Sicer bomo pa končni obračun objavili.

Prvi seznam darovalcev je objavljen v Lovcu št. 9/79.

V tej številki objavljamo drugi seznam, za čas od 1. 8. do 1. 10. 1979:

Stanje 31. 7. 1979 din 106 140

35. LD Čepovan	1 000
36. LD Ivanjkovci	750
37. LD Dramlje	1 000
38. LD Hubelj	500
39. LD Križevci	
pri Ljutomeru	1 000
40. LD Bovec	2 000
41. LD Col	1 000
42. LD Sovodenj	1 000
43. LD Veliki Gaber	390
44. LD Otočec	530
45. LD Šentjernej	450
46. LD Mokronog	250
47. LD Trebelno	330
48. LD Prežihovo-Kotlje	1 000
49. LD Fram	1 000
50. LD Porezen	
— Cerkno	2 000

51. Skupšč. obč.	
Kranj	20 000
52. LD Dol pri Hrast.	1 000
53. ZLD Koper	15 000
54. LD Sladki vrh	1 000
55. ZLD Notranjske	5 000
56. LD Velenje	500
57. LD Sorica	2 500
58. LD Boh. Bistrica	1 000
59. LD Trebnje	410
60. LD Sabotin	500
61. LD Dol. Toplice	830
62. LD Mirna na Dol.	340
63. LD Orehovica	390
64. LD Plešivica	690
65. LD Udinboršt	3 000
66. LD Šenčur	1 000
67. LD Slov. Konjice	1 000
68. LD Idrija	1 000
69. Gostišče Olga Šraj,	
Radomlje	1 000
70. LD Mirna peč	370
71. LD Lazina-Hinje	320
72. LD Jelovica-Lesce	3 000
73. LD Jamnica	1 000
74. LD Krekovše-Ildr.	1 000
75. LD Pivka	3 000
76. LD Draga-Trava	1 000
77. LD Mokrc	2 000
78. LD Velika Loka	600
79. LD Hum-Celje	1 000
80. LD Dolina-M. Sob.	1 000
81. LD Ponikva	500
Stanje 1. 10. 1979 din	190 390

Vsem darovalcem se za denarno pomoč iskreno zahvaljujemo.

Posebej se zahvaljujemo pripadnikom JLA, planincem, gozdarjem, lovcem in drugim za brezplačno opravljeno delo pri gradnji obor in drugih naprav.

LOVSKA ZVEZA SLOVENIJE
SKUPNOST OZD ZA
VARSTVO IN GOJITEV
DIVJADI, LOVSTVO IN
RIBIŠTVO SLOVENIJE

ZAVOD ZA GOJITEV
DIVJADI KOZOROG —
KAMNIK

članskih ekip in več strelcev posameznikov.

Vsak tekmovalac je streljal na 20 umetnih golobov, ekipa torej na 80 golobov. Pri streljanju v tarčo »srnjak« pa je posameznik imel možnost »pristreljati si« 90 krogov.

Uspehi:

Ekipe

Umetni golobi

1. Fazan — Beltinci, 57
2. Jelen — Snežnik, 45
3. Kozorog — Kamnik, 39

Srnjak

1. Jelen — Snežnik, 289
2. Gojitvena lovišča LZS, 268
3. Fazan — Beltinci, 263

Kombinacija

1. Fazan — Beltinci, 248
2. Jelen — Snežnik, 514
3. Kozorog — Kamnik, 445

Posamezniki

Umetni golobi

1. Anton Marinčič, Jelen-Snežnik, 19
2. Aleksander Gergar, Fazan-Beltinci, 18
3. Rudi Črnič, Fazan-Beltinci, 15

Srnjak

1. Franc Turk, Goj. lovišča LZS, 83 krogov
2. Aleksander Gergar, Fazan-Beltinci, 80
3. Štefan Karba, Kompas-Petrovci, 80

Kombinacija

1. Aleksander Gergar, Fazan-Beltinci, 170 točk
2. Anton Marinčič, Jelen-Snežnik, 168
3. Ivan Jenko, Kozorog-Kamnik, 152

Uspešne ekipe in strelci posamezniki so prejeli častne nagrade.

Pobratenje LD Bovec in graničarjev: starešina LD Rado Uršič izroča listino o pobratenuju
Foto V. Hobič

Ob tej priložnosti so se slovenski poklicni lovci dogovorili, da bodo v bodoče organizirali vsako leto takšno strelsko srečanje delavcev gojitvenih lovišč in se tudi pomenili o strelskih veščinah.

A. Gergar

Graničarji in lovci LD Bovec pobrateni

V oziroma pri vseh karavlah ožje in širše domovine je bilo za praznik čuvarjev naših meja in neodvisnosti, ob dnevu graničarjev, nadvse slovesno. Tako tudi na Tolminskem, kjer so predstavniki OZD, KS in mladine obiskali graničarje in

skupaj z njimi pripravili krajshe prireditve.

Posebej slovesno je bilo pri karavli v Učej, kjer je bila osrednja občinska proslava, na kateri so se pobratili graničarji in lovci LD Bovec.

Ob predaji listin pobratenja sta starešina LD Bovec Rado Uršič in komandir karavle Zvone Marksl izrazila željo za še plodnejše sodelovanje. Lovci s svojo navzočnostjo ob meji prav tako predstavljajo čuvarje naše meje, neodvisnosti in svobode. So nepogrešljivi pri obrambi domovine. O vseh sumljivih osebah, ki jih opazijo, poročajo graničarjem. Starešina karavle je poudaril, da bo meja ostala

Strelsko tekmovanje poklicnih lovcev

Skupnost OZD za varstvo in gojitev divjadi, lovstvo in ribištvo je v okviru praznovanja 30. obletnice ustanovitve gojitvenih lovišč Slovenije priredila ob Bohinjskem jezeru, 8. 9. 1979, strelsko tekmovanje. Poklicni lovci nižinskih, hribskih in gorskih lovišč so se pomerili v streljanju na umetne golobe in z MK puško v tarčo »srnjak«. Na tekmovanju je nastopilo 8 štiri-

Pobratenje v Učej: med govorom komandirja karavle Zvoneta Marksla

Foto V. Hobič

nedotakljiva, dokler bo sodelovanje med lovci in graničarji tako dobro. Kjer so ob meji lovci, je prav tako, kakor bi bili graničarji. Prisotnost lovcev daje graničarjem sigurnost ter krepí zavest, da niso sami.

Sicer pa je LD Bovec zelo delavna. Njeno lovišče se razteza pretežno ob meji z Italijo. Tu se srečujejo in utrjujejo bratske vezi graničarji in lovci. To je pa tudi razlog, da je 52 članov LD izrazilo željo za pobratenje.

Člani LD Bovec so tudi prevzeli v varstvo, urejanje in vzdrževanje spomenike NOB na Bovškem. Ureajo tudi poti, imajo več deset km lovskih stez, nad 100 solnic in nekaj deset krmišč. LD Bovec razpolaga tudi s številnimi lovskimi napravami. Pet lepo urejenih lovskih koč in lovsko zavetišče so zgradili z mnogo truda in jim sedaj odlično služijo.

Največji je stalež gamsov, okrog 500 glav. Lovišče LD Bovec je s to divjadjo na prvem mestu na Primorskem. Imajo pa tudi obilo srnjadi, ruševce in prehodno tudi divje prašiče. Občasno zaide v bovško lovišče tudi jelen.

Pomemben pri njihovem uspešnem delu je tudi lovski turizem, ki mu namenjajo vso pozornost. Sodelovanje s soslednjimi pa tudi oddaljenimi lovskimi družinami jim ni le parola, ampak stvarnost. Prav tako ohranjanje tradicij NOB. Skratka, LD Bovec je delavna na vseh področjih.

Vojko Hobič

Tekmovanje za pokal »Baška grapa«

Na dan vstaje slovenskega naroda, 22. julija 1979, so lovske družine mejašice iz Baške grape: Planota, Ljubinj in Podbrdo priredile, v počastitev tega dneva, strelsko tekmovanje za pokal »Baška grapa«, letos drugič.

Lani si je prehodni pokal priborila ekipa LD Planota, ki je bila hkrati prirediteljica prvega takega tekmovanja.

Letos je bila prirediteljica Lovska družina Podbrdo, ki se je za uspeh prireditve izjemno potrudila, saj je v ta namen

Po tekmovanju za pokal »Baška grapa«, Ivo Božič govori o pomenu vstaje Foto J. Torkar

morala na težavnem terenu iztrebiti grmovje za strelišče, kar je zahtevalo nad 700 ur neplačanega dela članov LD in nad 50 ur strojnega dela z bagrom. LD je nabavila tudi elektronsko napravo za metanje umetnih golobov.

Žal je slabo vreme na dan tekmovanja, neprekinjen naliv, zahtevalo, da so požrtvo-

valni prireditelji zadnji hip morali improvizirati streho iz PVC folije za sodnike in strelce. Tako je, kljub vsemu, tekmovanje le steklo in dež ni mogel skaliti odličnega tovariškega ter športnega razpoloženja.

Med seboj so se pomerile petčlanske ekipe za prehodni pokal, hkrati pa so se šteli

tudi uspehi posameznikov za kolajne (zlata srebrna, brona-sta). Streljali so na umetne golobe in v tarčo »srnjak«.

Uspehi: Prehodni pokal je že drugič osvojila ekipa LD Planota, ki je skupno dosegla 356 točk. Druga je bila ekipa LD Ljubinj s 318 točkami in tretja LD Podbrdo z 219 točkami.

Najboljši posamezniki so bili: — na umetne golobe: Ivan Bičič iz LD Planota, Ivan Božič iz LD Ljubinj in Zdravko Klobučar iz LD Ljubinj;

— v tarčo »srnjak«: Mirko Drole iz LD Ljubinj, Ivan Božič iz LD Ljubinj in Franko Volf iz LD Podbrdo.

Zanimivo je, da je Ivan Božič dosegel drugo mesto v obeh disciplinah.

Po tekmovanju je bilo zborovanje in tovariško srečanje, ki je potekalo v prijetnem razpoloženju. Na zborovanju so sklenili, da bodo strelsko tekmovanje za pokal »Baška grapa« priredili vsako leto, na sam dan vstaje slovenskega naroda, da bi na ta način ohranili spomin na herojsko Baško grapo v NOB in še naprej razvijali borbene partizanske tradicije. Tekmovanje bo tudi v bodoče le za lovce in lovske družine Baške grape.

Janko Torkar

Najboljši posamezniki za pokal »Baška grapa«: Mirko Drole, Ivan Bičič, Franko Volf, (stojita) Ivo Božič, Zdravko Klobučar

Foto J. Torkar

V spomin

Feliks Domanjko se je 22. 5. 1979 nenadoma za vedno poslovil, v 74. letu starosti. K večnemu počitku smo ga pospremili v velikem številu na pokopališču v Vidmu ob Ščavnici ter se poslovili od njega z lovskimi častmi.

Rojen je bil v lepi prleški vasi Bolehnečici in član zelene bratovščine postal že v mladosti. Pozneje je bil celo zakupnik lovišča pri Vidmu ob Ščavnici. Po vojni se je vključil v LD in bil član njegovega upravnega odbora od leta 1948 pa vse do svoje smrti, medtem gospodar LD kar 22 let. V obdobju svojega 53-letnega lovskega staža si je kot pravičen lovec, zaščitnik divjadi, vzgojitelj mladega lovskega rodu in iskren tovariš pridobil velik ugled. Posebno se je izkazal pri varstvu in gojitvi male divjadi, pernatih kakor dlakaste.

Za njegovo plodno delo v lovstvu ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za zasluge in z redom III. stopnje.

V naših srcih ostaja prikrita bolečina, ki jo lajšajo spomini na dragega nam Feliksa in njegovo delo. Zglednega lovskega tovariša in prijatelja bomo ohranili v najlepšem spominu.

LD Videm ob Ščavnici
— M. B.

Miro Klemenc — Na njegovi zadnji poti smo ga spremili v soboto, 14. 7. 1979. Dopolnil je komaj 61 let življenja.

Med drugo svetovno vojno je bil eden vidnih organizatorjev narodnoosvobodilnega gibanja v severni Afriki. V domovino se je vrnil s prekomorci in nadaljeval svoje revolucionarno delo ter pomagal pri obnovi porušene domovine.

V vrste zelene organizacije je stopil kmalu po vojni. Njegovo nad 30-letno lovsko udejstvovanje je v naši LD

zapisano z velikimi črkami. Ljubil je naravo in življenje v njej, trudil se je, da bi lovci čuvali in gojili divjad ter pravično lovili. Član upravnega odbora LD je bil 13 let (od 1951 do 1959 in 1974—79), medtem 8 let blagajnik in 5 let starešina, od leta 1974 do smrti. Bil je pobudnik za zgraditev lovske koče; dela smo se lotili lani. Veliko prostega časa je namenil vzgoji lovskega naraščaja. Lovska zveza Slovenije ga je odlikovala z znakom za zasluge, dobil je pa tudi več priznanj. Zadnjič ga je lovski rog klical na brakado in odtrobil mu je tudi njegov zadnji lov na postojnskem pokopališču. Več lovskih praporov se je sklonilo na grob dragega tovariša in zelene vejice številnih lovcov domače in vseh sosednjih lovskih družin so prekrile njegovo krsto. Nanj in na njegovo delo naj ostane neminljiv spomin!

Člani LD Črna jama — R. B.

Alojz Rozman — Kakor da bi se celo narava uprla svoji zakonitosti, ko se morajo tudi njeni ljubitelji, ki jim je pomenila življenje, za vedno posloviti od nje. Po lepem sončnem junijskem dopoldnevu so se nenadoma zgrnili oblaki in nebo se je razjokalo s tolikšno ihto, da je zaustavilo celo spreved na zadnji poti našega priljubljenega tovariša Alojza iz Podboršta pri Mirni peči.

Alojz Rozman je dopolnil 79. leto starosti, ko ga je, čeprav vedno čilega in zdravega, pokosila večkrat nerazumljiva, a vselej neizprosna smrt. Ko smo še letos skupaj z njim koračili po prelepih gozdovih in rebrih, si nihče izmed njegovih lovskih tovarišev ni mogel misliti, da bi tako čvrst možak lahko tako iznenada omahnil.

Bil je lovec od leta 1927. V 51 letih lovskega staža mu je samo zadnja vojna prekinila zavidljivo dolgo dobo v zeleni bratovščini, ko se je odzval klicu domovine in stopil med aktiviste NOB. V dolgoletnem lovskem udejstvovanju je opravljal več funkcij v lovski organizaciji, med drugim je bil član upravnega od-

Feliks Domanjko

Miro Klemenc

bora LD 19 let, medtem blagajnik 6 let in gospodar 4 leta.

Na zadnjo junijsko soboto (30. 6. 1979) smo se ob zbranih njegovih svojcih, prijateljih in znancih poslovili od priljubljenega in cenjenega tovariša tudi lovci. Lovski rog je s pokopališča na gričku v Mirni peči naznanil Alojzu Rozmanu poslednjo brakado, ki so mu jo, z razpršenimi streli, v gozdičku za pokopališčem priredili v poslednje slovo lovski tovariši ter mu v zadnji pozdrav spustili v grob še vsak svojo smrekovo vejico. Lojze, naj ti bo lahko zemljica domača!

Lovci LD Mirna peč

Franc Oražem — V sredo, 4. 7. 1979, smo se poslovili od njega. Ni še minilo 3 me-

sece, ko je praznoval svoj 80-letni življenjski jubilej in 33 let lovskega staža.

Že v mladosti je okusil grenkobo življenja, ko sta z očetom razvažala in ponujala po svetu lončarske izdelke. Začela se je 1. svetovna vojna in še 18 let mu ni bilo, ko je moral kot avstroogrski soldat v vojsko in na italijansko fronto. Po vojni se je priključil Maistrovim borcem za slovensko severno mejo in si prislužil plaketo in medaljo.

Po vojni pa je v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev (prvo ime stare Jugoslavije) moral zopet k vojakom na odsluženje vojaškega roka. Potem je ostal doma na kmetiji, vozil les iz gozda in opravljal tesarska dela.

V drugi svetovni vojni je deloval na rajonu v gospodarskem odboru in kot tak skrbel za partizanske enote. Vendar je bil zajet in novembra 1943 so ga odpeljali na prisilno delo

Alojz Rozman

Franc Oražem

v Celovec. Po 19 mesecih ponižanj in trpljenja je dočakal svobodo in se zopet vrnil v domači kraj.

Lovsko žilico je imel že v zgodnji mladosti, ni pa imel možnosti postati lovec. Po vojni so se razmere spremenile in leta 1946 je bil med ustanovitelji naše LD. V njenem uprav. odboru je deloval s prekinitvami skupno 8 let (v času od 1947 do 1971). Medtem je bil 2 leti starešina. V navedenem času je bil tudi 5 let član NO LD.

Vedno se je zavzemal za lovsko pravičnost in tovarištvo. Še do letošnje pomladi se je redno udeleževal lovskih sestankov in pomagal svojemu sinu — gospodarju LD. LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge.

Na zadnji poti ga je spremlilo, poleg svojcev, mnogo prijateljev, znancev in lovcev iz bližnje in dalje okolice. Pokopali smo ga z lovskimi častmi. Njegov lik človeka in lovca naj nam ostane v trajnem spominu!

LD Dolenja vas pri Ribnici

Iz lovskih vrst so tudi odšli za vedno:

Oskar Čebin (Oki), LD Dobovec, * 7. 10. 1912, † 14. 2. 1979.

Jože Rotar, LD Dobovec, * 9. 2. 1895, † 12. 3. 1979.

Jožef Sukič, Gojitveno lovišče Petrovci, * 19. 4. 1894, † 13. 5. 1979.

Slavko Blatarič, LD Bled, * 3. 5. 1936, † 11. 6. 1979.

Janez Pogačnik, LD Bled, * 21. 2. 1933, † 15. 2. 1979.

Alojz Bovhan, LD Trbovlje, * 21. 5. 1901, † 16. 4. 1979.

Martin Boh, LD Grosuplje, * 21. 4. 1938, † 16. 12. 1978.

Anton Žagar, LD Loški potok, * 25. 11. 1953, † 17. 8. 1979.

Srečko Zupančič, LD Toško čelo, * 1. 1. 1905, † 23. 4. 1979.

Martin Rozman ml., LD Šmar-na gora, * 2. 3. 1942, † 30. 4. 1979.

Umrlim časten spomin!

Lovska kinologija

Jamarji na mednarodni tekmi na Madžarskem

S svojim psom sem letos kot tekmovalec nastopil na mednarodni vsestransko uporabnostni tekmi jamarjev v Komlu na Madžarskem. Tekmovanje je potekalo skladno z madžarskimi pravili, ki se od naših razlikujejo. Umetni rov je zgrajen po mednarodnih predpisih. Za roparico pa v rovu uporabljajo le lisico. Na znak sodnika se hkrati odpreta rešetki pred in za lisico, ki je v srednjem kotlu. Istočasno vodnik spusti psa, ki mora lisico zgrabiti ali izgnati iz rova; lisica ima odprt izhod. V vodnem delu so ocenjevali samo prinašanje iz globoke vode. Na povelje vrže

sodnik pernatu divjad v vodo (bila je grlica), vodnik spusti psa in sodnik meri čas prinašanja divjadi iz vode do vodnika.

Delo na planem je bilo naslednje: V ograjenem prostoru, ca. 100 × 100 m, je bil v grmovju skrit divji prašič. Pes ga je moral na povelje najti, dvigniti in ga vsaj 15 minut goniti. Sodnik ocenjuje psu: voh, iskanje, glas in vztrajnost pri gonji.

Iz Jugoslavije se je tekme udeležilo 9 psov: 2 iz Zagreba (vodnik Vladimir Druško), šest iz Vojvodine in moj pes iz Slovenije.

Naši psi so se zelo dobro izkazali v vodnem delu in v rovu, nekoliko slabše pa na planem (na divjega prašiča). Med ekipami je naša ekipa s terierji Ferom, Mirom in Cerom (vodnika Knecht in Druško) zasedla prvo mesto, kar je velik uspeh. Drugo mesto je pripadlo ekipi Madžarske. Naša druga ekipa, s terierji Čigom, Astorjem in Falkom, je osvojila tretje mesto.

Poudarim naj, da imajo naši kolegi iz Vojvodine odlične, zelo ostre pse, in še posebej je pohvalno — sledoglasne. Vodniki so mladi, nadarjeni

174

175

176

177

178

179

180

181

Značke lovskih organizacij XVII.

174. **LD Hubelj** je leta 1977, za svojo 30-letnico, izdala značko v patiniranem bakru, v nakladi 3000. Značko je izdelal Peršič, Ljubljana. — 175. **LD Dekani** je leta 1976, za svojo 30-letnico, izdala aluminijasto značko v treh izvedbah: pobakreno, rahlo zeleno pobarvano, pozlačeno. — 176. **LD Cajnarje** je izdala to značko leta 1977, za svojo 30-letnico, v patiniranem bakru. Značko je izdelal in tudi avtor motiva je Vinko Tomšič, Vrhnika. — 177. **LD Cajnarje** je to značko izdala leta 1974, ob otvoritvi svoje lovske koče na Okroglici pri Cajnarjih. Ob tej priložnosti so na koči odkrili tudi ploščo v spomin na 1. zbor aktivistov iz Cajnarjev in okolice leta 1941. Značko je izdelal Cankar, v nakladi 2000. — 178. **LD Strunjan** je izdala svojo značko za 30-letnico obstoja. Značka je plastificirana in iz aluminija, fazan je pozlačen, rob črn, ozadje pa zeleno. — 179. in 180. **LD Videž-Kozina** je leta 1978, ob otvoritvi svoje lovske koče, izdala dve znački: prva je okrogla, druga pravokotna s porezanima vogaloma na vrhu. Znački iz aluminija sta bili izdelani vsaka v treh izvedbah: pozlačena, posrebrna in v patiniranem bakru. — 181. **LD Jošt — Kranj** je leta 1978, ob otvoritvi bivaka na Jamniku, izdala to značko, sicer iz aluminija, v dveh izvedbah: v pozlačeni in pobakreni. Avtor osnutka je Ljubo Zaplotnik, član LD, izdelal pa jo je Boris Gogala, Kranj.

R. Č.

in se s svojimi terierji radi udeležujejo kinoloških prireditvah, da na njih pokažejo, kaj znajo njihovi psi.

Menim, da v Sloveniji v kakovosti psov jamarjev zaostajamo. Imamo sicer nekaj psov, ki so odlični, vendar lastniki z njimi ne tekmujejo. To pa ni pravilno. Ti anonimni psi bi lahko dali odlične potomce.

Če primerjam sedanjo kakovost psov jamarjev iz Vojvodine s kakovostjo takih psov v Sloveniji, lahko trdim, da so nas Vojvodinci precej prehiteli, čeprav so se še pred leti učili pri nas v Sloveniji. Vendar njihova vzgoja in zreja temeljita na posameznikih, ki pa niso ustrezno organizirani. Vojvodinska kinološka organiziranost se z organiziranostjo kinologije v Sloveniji ne more primerjati.

V bodoče moramo več pozornosti nameniti zrejšim pregledom psov, na katerih naj bi sodniki kot strokovnjaki izbirali psice plemenjake. Na ta način bi se kakovost naših jamarjev kmalu izboljšala, ki sedaj stagnira.

Ni dovolj, da pes opravi samo PNZ (preizkušnjo naravnih zasnov)! Jamar je vsestransko uporaben pes in odličen lovčev pomočnik pri lovu na planem, v vodi, v brlogu in po strelu, le pravilno ga je treba učiti in naučiti.

Franc Svetec,
kinol. sodnik

Prvi uspehi Lovskega kinološkega društva (LKD) Gorenjske

Na ustanovnem občnem zboru, v februarju letos, se je zbralo 65 navdušenih kinologov. Soglasno so sprejeli pravila društva in se dogovorili o obliki in vsebini članske izkaznice, ki je zelene barve, spredaj s sliko psa hanoveranca (glava). Tudi na društveni štampiljki je glava hanoveranca. Društvena značka bo elipsasta, z motivom gamsa in bavarskega barvarja. Do sedaj je v društvu včlanjenih že prek 300 kinologov in ljubiteljev psov, ki so izvolili sedemnajstčlanski izvršni odbor.

Izmed 8 razstavljenih psov v Celovcu so 4 dosegli naziv CACIB: kratkodlaki istrski gonič, bosanski barak, italijanski gonič in kratkodlaki jazbečar
Foto L. Mlakar

Ena prvih nalog društva je bila izvedba telesnega ocenjevanja lovskih psov v Kranju, na prostoru gorenjskega sejma, 5. maja. Ob tej priložnosti so se člani LKD dogovorili, da bi v Kranju prihodnje leto pripravili republiško ali zvezno razstavo psov vseh pasem, za kar je direktor Gorenjskega sejma Franci Ekar pokazal veliko razumevanje. Predlagal je, da bi imeli razstavo v sklopu enega izmed gorenjskih sejmskih prireditvah. O tem se bo treba pogovoriti s kinološkimi društvi na Bledu, v Trzinu in Škofji Loki, s katerimi bi prevzeli skupno organizacijo.

Lovsko kinološko društvo se je, 26. junija, organizirano udeležilo mednarodne razstave psov v Celovcu, kjer so njegovi člani predstavili 8 lovskih psov sedmih pasem in osvojili kar 4 nazive CACIB. Tudi štiri mlajši psi so dobili odlično oceno.

Društvo je 9. septembra, po planu kinoloških prireditvah, vzorno izvedlo republiško tekmo po krvnem sledu za pse krvosledce, lokalno tekmo po krvnem sledu za lovske pse drugih vrst in tudi PNZ barvarjev. Pri tem gre zahvala za sodelovanje zlasti Lovski družini Sovodenj, ki je odstopila del svojega lovišča za to prireditev in nudila tudi

veliko pomoč s svojimi člani na sami tekmi. Kako zelo ceni ta LD lovsko kinologijo, pa dokazuje tudi pohvale vredna gesta, da je Lovskemu kinološkemu društvu Gorenjske podarila prehodni pokal za lokalna tekmovanja po krvnem sledu.

Letos ima LKD planirani še dve preizkušnji naravnih zasnov in republiško uporabnostno tekmo brak-jazbečarjev v Bohinju, kolikor ne bo ovir zaradi stekline. Za zimski čas pa LKD predvideva predavanja in tečaj za vodenje psov.

Jože Vester

Tekma v rovu z izvlačenjem mrtve roparice v Ajdovščini

Lovsko kinološko društvo Gorica je 15. 9. 1979 izvedlo republiško specialno tekmo jamarjev v rovu z izvlačenjem mrtve roparice, z medrepubliško udeležbo.

Ob napovedani uri se je nad dolinico pri Lokavcu pri Ajdovščini zbralo 21 vodnikov jamarjev iz Slovenije, Hrvaške, Srbije in Vojvodine, da bi pokazali uspešnost svojih lov. terierjev in jazbečarjev. V ogradi, kjer je Zveza lovskih družin Gorica zgradila ustrezen rov za preizkušnje

Leglo kratkodlakih istrjancev

Foto A. Tavčar

in tekme jamarjev in še poseben rov za izvlačanje mrtve roparice, so bili le vodja tekme, določeni sodniki in lovci pomočniki. Izven ograde pa se je zbralo kar lepo število lovskih pripravnikov in drugih gledalcev.

Vodja tekme Tone Oseli je pozdravil vodnike in sodnike, nakar se je, po predhodno izžrebanem vrstnem redu tekmovalcev, začela tekma.

Prijavilo se je skupaj 21 vodnikov, ki so vodili 17 lov. terierjev, 3 kratkodlake jazbečarje in 1 res. jazbečarja.

Vsi privedeni psi so bili telesno že ocenjeni. Med lov. terierji sta bila pes in psica, ki sta na letošnji mednarodni razstavi psov v Ljubljani prejela naziv CACIB, dalje lov. terierji, ki so že v Budimpešti, Brnu, Novem Sadu, Beogradu in Umagu prejeli razne nazive, kakor CACIB, CAC in CAT. Ocenjevanje je zaradi zelo dobre organizacije in discipliniranosti potekalo brez zastojev.

Po tekmi so se sodniški zbor in vodniki odpravili v Ajdovščino v hotel Planika, kjer so sodniki nadaljevali z izpopolnjevanjem ocenjevalnih listov in izdelavo poročila o tekmi.

V imenu sodniškega zbora, ki so ga sestavljali priznani sodniki Ivan Rojc iz Žalca, Ivan Pintar iz Gomilskega in Jurij Verovšek iz Ljubljane, je le-ta kot glavni sodnik razglasil uspehe.

Posebno so se izkazali:

1. Lovski terier Fero, JRLT 80671, dosegel oceno $4 = 5 \times 4 = 20 : 5 = 4$ (I. nagr. r.). Njegov vodnik Laszlo Knecht iz Bečeja, Mali rit 81.

2. Lovski terier Cigo, JRLT 8065, njegov vodnik Milan Zlokalica iz Petrovaradina. Pes je v 4 disciplinah dosegel 17 točk, ker je s svojo ostrostjo v rovu dobil 5 točk (I. nagr. r.). Vendar je pri izvlačenju mrtve roparice komaj zadovoljil (dosegel le 0,5 točke). Zato je moral 1. mesto prepustiti tekmeču Feru.

3. Lovska terierka Aca, JRLT 60072, njen vodnik Stanko Herle iz Zagorja. Dosegla je skupaj 18,5 točke, v 5 disciplinah, s poprečjem 3,6 točke (II. nagr. r.).

4. Lovska terierka Rita, JRLT 80527, njen vodnik Goran Ličina iz Vršca. Psica sicer ni

pokazala posebne ostrosti, je pa z največjim številom možnih točk (4) potegnila iz rova mrtvo roparico (II. nagr. r.).

5. Lovski terier Romul, JRLT 42162, vodnik Janoš Pešoč iz Debljače. Pes je dosegel tako dobro uvrstitev zaradi brezhibnega izvlačanja mrtve roparice (II. nagr. r.).

6. Kdl. jazbečar Bari (Boro), JRJki 60255, vodnik Jože Vester iz Tržiča. Mrtvi jazbec je bil zelo težak in Bari ga je le s težavo in počasi izvlekel iz rova. Zato so ga močnejši lov. terierji v uspehu prekosili (III. nagr. r.).

Vodniki so za prve tri uvrščene pse prejeli lične pokale Kinološke zveze Slovenije, vsi drugi (18) pa diplome.

Ob podelitvi pokalov in diplom je glavni sodnik Jurij Verovšek povedal, da je v svoji dolgoletni praksi ocenjeval le na redkokateri preizkušnji ali uporabnostni tekmi poprečno tako dobre pse. Poudaril je lepo izenačenost lov. terierjev po zunanosti in veliko uspešnost v rovu. Posebno je poudaril izredno ostrost lov. terierjev, ki so jih na tekmo pripeljali vodniki iz bratskih republik Hrvatske in Srbije ter AP Vojvodine.

»Zelo koristno je, da smo se spoznali in medsebojno izmenjali mnenja in izkušnje. Tako številna udeležba na tekmi jamarjev v rovu, tako dobri uspehi psov danes, prijateljsko vzdušje, sodelovanje lovcev in kinologov ter ocene psov jamarjev naše vzreje na nedavni mednarodni razstavi psov v Ljubljani dokazujejo, da smo na pravi poti, da napredujemo in da uspešno tekmujejo z našimi terierji in

jazbečarji, tako glede zunanjosti in uporabnosti, z matično državo psov teh dveh pasem,« je svoj govor zaključil glavni sodnik Jurij Verovšek.

V. J.

Šaljive

Oprijemljiv dokaz

Kmetje, ki so bili obdolženi divjega lova, so prišli pred sodnika. Puške, ki jih je lovski čuvaj dobil na skednjih in kozolcih, so že čakale na sodišču, na mizi pred sodnikom. Toda kmetje niso in niso priznali, da bi bile puške njihove. Sodišče kmetov ni moglo obsoditi.

»Zdaj pa lahko vzamete vsak svojo puško in greste domov,« je končal sodnik.

Kmetje hitro pograbiljo vsak svoj pihalnik, toda sodnik jih zadržal. Potem so kmetje brez ugovorov sprejeli obtožbo in tudi — kazen.

A. P.

Fotografije

»Oskar, zakaj nosiš fotografije divjadi s seboj na lov?«

»Če me kolegi vprašajo, ali sem kaj lepega videl, jim vedno lahko potrdilno odgovorim.«

B. L.

»Plen«

»Nobenega zajca več ne uplenim.«

»Seveda, pri teh cenah mesa...«

B. L.

Pripoved

Vzel sem dopust in odšel na lov. Kakšen slučaj, tudi divjad je bila na dopustu in nič nisem ustrelil.

B. L.

Kdo koga?

Lovozakupnik je z nekaj drugimi lovci lovil jazbeca. Zasedovana zver je zbežala v jazbino. Lovec, ki je jazbeca hotel ujeti, je posegel z roko za njim v luknjo.

»Ali ga imaš?« vpraša lovozakupnik.

»Ne, ampak on ima mene!« zajavka lovec pred jazbino.

A. P.

Utemeljitev

Žena možu lovcu:

»Kaj pomenijo številke 125,30 na zajcu, ki si ga prinesel domov?«

»Veš, žena, to ni cena, ampak registrska številka zajca v Sloveniji.«

L. B.

Lovska

»Pet sem jih zvrnil.«

»Ta je pa lovska!«

»Ne zajcev, ampak pet po dva deci — ali točneje: petkrat po dva deci!«

L. B.

V loviščih nekaterih občin letos gonjači zaradi stekline takole gonijo zajce na brakadah
Narisal M. Bregar

**NOVA
LAHKA
REPETIRKA**

MANNLICHER

LUXUS

Tradicionalne, kakor ime, so tudi 100-letne izkušnje te tovarne orožja, ki je ena izmed najbolj znanih tovarn te vrste na svetu.

Ročica zaklepa je sedaj priročnejša in tek zaklepa še mehkejši kakor pri prejšnjih manlihericah.

Nabojnik je jeklen in kot posebnost izdelan po želji tudi za 6 nabojev, kar pride zlasti v poštev na skupnih lovih, npr. na divje prašiče. Nabojnik se polni s pritiskom na naboje od zgoraj.

Repetiranje — potiskanje nabojev v nabojišče in izmetavanje tulcev — je lahko in tiho.

Puška MANNLICHER — LUXUS, s težo 3,49 kg, je tako lahka predvsem zaradi svoje dovršene oblike in tehnike. Izvrstno strelno sposobnost pa ima zlasti zaradi hladno kovanih cevli.

Puške te vrste, v kalibrih 7 × 64, .30 — 06 in 6,5 × 57, ima na zalogi generalni zastopnik za Jugoslavijo

HANS FANZOJ
puškarna

BOROVlje — FERLACH
Griesgasse 1
Avstrija

Najnižje eksportne cene!

STROJIMO IN ODKUPUJEMO KOŽUHOVINO DIVJADI

kožuhe kun, lisic in divjih zajcev.

Odkupujemo tudi kože domačih zajcev-kuncev.

Kože oziroma kožuhi morajo biti posušeni!

Po naročilu izdelujemo in predelujemo krznena oblačila in krzna vseh vrst.

Krznarstvo Viktor Berič

Ljubljana, Komenskega 36

Telefon (061) 320 556

Hotel Grad Podvin

Podvin — Radovljica

TELEFON (064) 75 543

TELEX 34568 YU Podvin

Restavracija v gradu in grajski pristavi, pestra izbira, lovske specialitete, odlična postrežba, ciganska glasba.

»Grad Podvin« stoji sredi gozdov in sadovnjakov — neposredno ob glavni cesti Bled—Podvin—Kranj—Ljubljana. Z Bleda 9 km, iz Ljubljane 44 km. Sončna terasa, plavalni bazen, mini golf.

Lovci, lovske organizacije! »Grad Podvin« vas vabi, tudi vaše goste iz inozemstva napotite k nam, prijetno se bodo počutili.

PONOVNO RAZPISUJEMO delovno mesto urednika glasila LOVEC

Pogoji:

- visoka strokovna izobrazba in 3 leta delovnih izkušenj ali višja strokovna izobrazba in 5 let delovnih izkušenj,
- članstvo v lovski organizaciji in poznavanje lovstva, zaželene izkušnje v novinarstvu.

Ostali pogoji izhajajo iz samoupravnih aktov delovne skupnosti LZS. Prav tako nagrajevanje.

Pismene prijave z dokazili pošljite najkasneje do 1. decembra 1979 na naslov: Lovska zveza Slovenije, Župančičeva 9 — p. p. 505, 61001 Ljubljana.

Kandidate bomo o rešitvi prijav obvestili pismeno.

Izvršni odbor
Lovske zveze Slovenije

MALI OGLASI

Kupim »trap« tekmovalno puško za streljanje na umetne golobe. — Stane Strle, Rudnik 4, 61251 Moravče.

Kupim naboje kal. 8 × 64 S. — Franc Požar, Jereslavec, 68258 Kapele.

Kupim psico terierko, prepeličarko ali nemško ostrodlako ptičarko, telesno ocenjeno in z opravljenim PNZ. — Stane Sanabor, Ozeljan 75, 65261 Šempas.

Ugodno prodam malo rabljeno češko bokarico, kal. 7 × 57 R — 12. — Tomaž Andolšek, Pod Rebrom 24, 64264 Bohinjska Bistrica.

Prodam boroveljsko bokarico, kaliber 7 × 65 R — 16. Ročno delo, bogata gravura, s strelnim daljnogledom Kahles 6 × 42, Suhli montaža. — Ludvik Sporiš, Stara vas 270, 64226 Žiri.

Ugodno prodam novo češko bokarico, kal. 7 × 65 R — 12. — Savo Strmole, Rožičeva 7, 61000 Ljubljana.

Prodam resasto istrijanko, staro 4 leta, s telesno oceno prav dobro. Odlično goni lisico in zajca. Izvrstna je tudi za iskanje obstreljene divjadi. Prodám tudi njenega mladiča — psičko, staro 4 mesece. — Franc Avbelj, Zg. Koseze 7, 61251 Moravče.

Prodám kratkodlako istrijanko, staro 3 mesece (tetovirana), odličnih staršev. — Stane Korelc, Gorenja vas 4, 68211 Dobrnič.

Prodám leglo resastih jazbečarjev, odličnih prednikov. Mladiči so stari 3 mesece. — Friderik Vehovar, Ul. XIV. divizije 11 a, 63250 Rogaška Slatina, telefon (063) 811 924.

Izgubil se je temno rjav brak-jazbečar, z imenom Lazar, v predelu Hinje—Korinj—Polževo. Sporočila proti nagradi na naslov: Stane Jarm, Dol. Prapreče, 68212 Velika Loka.

SLIKE NA OVITKU:

1. Lisico na travniku zanimajo miši, lovca na streži pa njen košati rep
Foto Janez Černač, Diana
2. V nedeljskem novembrskem jutru se lovci zbirajo na brakado
Foto Peter Adamič
3. Lovec iz lovišča LD Suha krajina je vesel lepe lisičje dlake
Foto Peter Adamič
4. Poljski zajec — glavni cilj skupnih lovov pri nas
Foto Manfred Danegger
5. Tako naj lovec ne nosi uplenjenega zajca!
Foto Ivo Napotnik
6. Mladi gonjači in nosači v lovišču LD Ljutomer
Foto Janko Ivanjšič

BARVNA SLIKA NA ZADNJI STRANI:

Poljski jerebici. Posnetek iz gojitvenega lovišča Fazan-Beltinci.
Foto Aleksander Gergar

